

BULGARİSTAN-TÜRKİYE SINIR ÖTESİ BÖLGESİNDE DİNLERİN KÜLTÜREL MİRASI

Bu yayın CCI Numarası 2014TC16I5CB005 olan Interreg-IPA Bulgaristan-Türkiye SÖİ Programı aracılığıyla Avrupa Birliği desteğiyle hazırlanmıştır. Bu yayının içeriği tamamen Yambol Ticaret ve Sanayi Odasının sorumluluğundadır ve hiçbir şekilde Avrupa Birliğinin, Programın Yönetim Makamının ve Ulusal Otoritesinin görüşlerini yansıtmak için alıntılanamaz.

PROJE: TRIP/SEYAHAT- TURİZM VE DİN- BÜTÜNLEŞMİŞ İNSANLAR

TRIP - TOURISM & RELIGION- INTEGRATED PEOPLE

PROGRAM: INTERREG-IPA SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ BULGARİSTAN-TÜRKİYE,
2014-2020 CCI NO 2014TC16I5CB005, İKİNCİ TEKLİF ÇAĞRISI

ÖNCELİKLİ EKSEN 2: SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

ÖZEL HEDEF 2.3: SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ GİRİŞİMLERİYLE SÜRDÜRÜLEBİLİR
TURİZM AĞININ ARTTIRILMASI

PROJE № CB005.2.23.056

SÖZLEŞME № PД-02-29-298/31.12.2019

LİDER PARTNER: SÜLOĞLU KAYMAKAMLIĞI, TÜRKİYE CUMHURİYETİ

PROJE PARTNERİ: YAMBOL TİCARET VE SANAYİ ODASI, BULGARİSTAN

SÜRESİ: 12 AY (01.01.2020 – 31.12.2020)

İÇERİK

- I. BULGARİSTAN'DA DİN TURİZMİ –TANIM VE ÖZELLİKLERİ
- II. BULGARİSTAN, YAMBOL BÖLGESİNDE DİN TURİZMİ
- III. HİRİSTİYAN BAYRAMLARI VE HALK GELENEKLERİ - SEMBOLİZMA, ÖNEM, ANLAM
- IV. BULGARİSTAN YAMBOL BÖLGESİNDE KÜLTÜREL VE DİNİ MİRASLA İLGİLİ BAŞLICA 30 TURİSTİK MEKAN
- V. TÜRKİYE'DE İNANÇ TURİZMİ
- VI. SÜLOĞLU-EDİRNE BÖLGESİ İNANÇ TURİZMİ
- VII. TÜRKİYE, EDİRNE – SÜLOĞLU BÖLGESİNDE KÜLTÜREL VE DİNİ MİRASLA İLGİLİ BAŞLICA 30 TURİSTİK MEKAN

I. BULGARİSTAN'DA DİN TURİZMİ – TANIM VE ÖZELLİKLERİ

Çoğu zaman, din turizmi, gezginlerin dini ve manevi ihtiyaçları dolayısıyla çeşitli dini alanlara ve/veya çeşitli olaylar için yapılan ziyaretlerle ilişkilidir. Dini seyahatler eski zamanlardan beri yapılmaktadır. Bu turları yapan turistlerin bazılarını bu seyahatleri yapmaya iten şey tamamen dini nedenler iken bazıları için ise bu seyahatler tamamen bilmek ve öğrenmek amacıyla yapılır. Manastırlar, kiliseler, camiler ve diğer dini yerler sadece belirli bir dini icra eden turistlerin değil, aynı zamanda din ve kültürle ilgili kültürel ve tarihi bir miras olan kültür ve sanatla ilgilenen turistlerin de ilgisini çekmektedir.

Bu tür bir seyahati yapmaya iten nedenler göz önünde bulundurulduğunda din turizmi aşağıdaki türlere ayrılabilir: hac turizmi ve dini - bilişsel, dini bayramlar ve ritüellerle ilgili.

Farklı dinlerin tapınaklarını ziyaret etmek kutsal turizm olarak tanımlanır - antik kutsanmış yerlere ibadet, kutsal yerler - kayalar, ağaçlar, su kaynakları, dini bilişsel geziler, misyonerlik çalışması, rekreasyon - manevi deneyimle ilgili güçlerin geri kazanılması, macera dini geziler, şifa ile ilgili dini seyahat ve diğerleri olarak tanımlanmaktadır.

Bulgaristan'da din turizminin gelişimi için belirleyici faktörler çoktur. Bazıları, yaklaşık 160 Ortodoks manastırı bulunan ülkede farklı dinlerin tapınaklarının varlığıdır. Bulgar toplumunun dini hoşgörüsü karakteristiktir. İbadet ayrıca geçmiş çağların ve günümüzün de karakteristiğidir. Bazı dinsel uygulamaların, geleneklerin ve merkezlerin belirli bir senkretizmi vardır - farklı dinlerin ortak ibadet nesnelere. Diğer bir özellik, birçok dini tapınağın güçlü kültürel ve sanatsal değerinin olmasıdır.

Bulgaristan topraklarında, günümüz Bulgarlarının ve yabancıların ilgisini çeken birçok kilise ve manastır bulunmaktadır. Modern turist seyahatinde, dini güdüler, insanların Tanrı ile birlik arayışını kışkırtan, aynı zamanda kültürel ihtiyaçların tatminini sağlayan duygulara, insanların manevi yaşamındaki değişikliklere dayanmaktadır. Bu, manastır ziyaretleri, mucizevi ikonlara ibadet, kutsal emanetler ve diğerleriyle yapılmaktadır. Hac turizmi sayesinde kişi huzur ve saflık, huzur ve sessizliğin yanı sıra bunu elde etmenin yeni ve farklı bir yolunu aramaktadır.

Günümüze kadar varlığını koruyabilmiş olan yerler yüzyıllarca tarihe tanıklık etmiştir, ancak ne yazık ki, yetersiz fon nedeniyle bazıları ziyaret edilememekte, kullanılmamakta ve yeterince bakımı yapılamamaktadır, bunun sonucunda da yok olmaya mahkumdurlar. Alternatif turizmin ürün yelpazesini tamamlamak için, popülerliği geliştirmek ve arttırmak için Bulgaristan'daki hac turizmine daha fazla dikkat çekmek gerekir, çünkü ülke yüzyıllarca yıllık süren dini anıtlar ve muhteşem doğaya sahip olduğu için ziyaret amaçlı tercih edilen ve istenen bir hedef olabilir.

II. BULGARİSTAN, YAMBOL BÖLGESİNDE DİN TURİZMİ

Yambol bölgesinin eski ve zengin tarihinin kanıtı, farklı kültürlerin gelişimine tanıklık eden, her dönemden onlarca anıtın var olmasıdır. Mevcut anıtlar Neolitik ve Bronz Çağ'dan kalma, Demir Çağı - Traklar, ardından antik çağ, Orta Çağ ve zamanımıza ulaşan dönemlerden kalmıştır. Tarihi ve arkeolojik anıtların birçoğu incelenmiştir ve bulguları müze salonlarında bulunmaktadır. Bölgede, çoğu Tunda Nehri ve kolları üzerinde bulunan 270'den fazla antik yerleşim ve yaklaşık 1000 mezar höyüğü keşfedilmiştir. Yambol bölgesinde, Sakar Dağı bölgesinde, megalitik anıtların en yüksek konsantrasyonudur - dolmenler (büyük taş bloklardan inşa edilmiş tarih öncesi mezarlar). Çeşitli ibadet yerleri, manastırlar, kiliseler ve mucizevi yerler yabancılar için çekici olan yerlerdir. Bununla birlikte, bölgenin sınırlarının çoğu hala birçok insan için gizli kalmaya devam

etmektedir. Farklı dini seyahat türlerinin yapısı dikkate alındığında, bölgenin dini bayramlar ve ritüellerle ilgili dini turizm için birçok fırsat sunduğu söylenebilir. Kuker oyunlarına, ayrıca Bulgaristan'daki tek dans eden koledar şarkıcılara, bahar tatilleriyle ilgili yarışmalara bilhassa dikkat gösterilmelidir. Bölgede, çoğu uzun ve eski bir tarihe sahip birçok dinin tapınağı vardır. Daha büyük olanların çoğu araştırılmaktadır, ancak bu onlara olan ilgiyi daha da arttırmaktadır. Kibela tapınağı, Elhovo yakınlarındaki kayaların üzerindeki güneşler, şifalı kaynaklar ve sular, ilçe topraklarındaki mucizevi semboller ve kiliseler, ilçenin din ve mistisizmden etkilenen turistleri çekmesinin nedenlerinden sadece birkaçıdır.

III. HRİSTİYAN BAYRAMLARI VE HALK GELENEKLERİ - SEMBOLİZMA, ÖNEM, ANLAM

Dünyanın varoluşundan beri insanlar neler olup bittiğine dair bir açıklama aramış, görüşlerini ve duygularını ayarlamaya, çevrelerinde olanların nedenlerini kendileri keşfetmeye çalışmışlardır. Dini inanç bu şekilde ortaya çıkmıştır. Çünkü açıklanamaz olanı sadece doğaüstü ile açıklayabiliriz. Başlangıçta doğa tanrılaştırılmıştır çünkü eski insanın yaşamı ve yaşam biçimi onunla yakından bağlantılıdır. Tanrıların panteonu çoktur ve açıklanamayan her şey için kadim insanın mutluluğu ya da mutsuzluğunun sebebi olan bir tanrı olduğuna inanılmıştır. Bazıları vahşiyken ve kurban isterken, diğerleri daha nazik ve daha az acımasızmışlar. Ancak hepsinin ortak noktası, kadim insanın alabilmesi için vermesi gerekmesidir. Çok sonra, tek tanrılı dinlerin ortaya çıkmasıyla, insan dikkatini tek bir tanrıya çevirmiştir. Sonra ilahi olanın zulmünün yerini iyilik, sevgi ve iman alır. Dini gelenek ve göreneklerin derinliklerine bakarsak, mucizelerle dolu bir dünya bulacağız. Yasaklar ve tabular var, neşe ve acı var. Ejderhalar ve kötü enerji var, mucizeler ve kehanetler var. Toplular dünyalarını dini bir model üzerinde yaratırlar. Her şey - ev, tapınak, köy ve şehir ilahi modele göre yaratılır. Böylece yaratılan her şey hayata dini bir anlam kazandırır. Daha sonra, bilimin ilerlemesi ile birçok açıklanamayan şey açıklanmıştır. Tanrılara olan inanç yavaş yavaş gücünü kaybeder, ancak her insanın ruhunda bir yerde, ilahi ve doğaüstü bir çekirdek ve mucizelere olan inancın bir parçası vardır.

Eski pagan ritüelinden modern dini inanca kadar gizemli ve dini yerler ilgi çekmektedir. Neden bu yerler iyileştiriyor ve bin yıllar boyunca insanların yeniden ve yeniden aynı yerleri ziyaret ederek mucizevi güce ulaşmaya sebep olan nedir? Doğaüstü inanç mı yoksa Tanrı inancı mı? Her birimizde, Tanrı'nın yarattıkları olduğumuzu sürekli olarak hatırlatan ve bilinçaltında inancımızı güçlendirmek için hala mucizelerin gerçekleştiği yerleri aradığımız başka bir şey mi var? Öğrenilen her şey cevaplardan daha fazla soru getirir. Ama sonunda, ilahi olana olan inanç gerçekten iyileştirir. İman edilen ister antik bir tanrıça ister Hıristiyanların Tanrısı olsun, herkes daha yüksek bir güce olan inançtan kurtuluşunu istemektedir.

IV. BULGARİSTAN YAMBOL BÖLGESİNDE KÜLTÜREL VE DİNİ MİRASLA İLGİLİ BAŞLICA 30 TURİSTİK MEKAN

A. DİN MİMARİSİ VE DİNİ YAPILAR

1. „AZİZ NİKOLAY MİRLİKİYSKİ ÇUDOTVORETS“ ORTODOKS KİLİSESİ

Yambol şehir merkezinde, Aziz Nikolay Çudotvoret's kilisesi yükselmektedir. Temelleri 1878 Ocak ortasında atılmıştır. Başlangıçta „Aziz Nikolay Çudotvoret's“ bir Ermeni şapeli olarak inşa edilmiştir. Aziz'e adanmış şapel 6 Ağustos 1878'de kutsanmıştır. Başlangıçta, eski "Kargon" bölgesindeki diğer iki tapınak neredeyse yok olmuşken, şehirdeki kilise hizmetleri için kullanılmıştır.

1888'de, mevcut Ortodoks kilisesinin inşası şapelin bulunduğu yerde başlamıştır. İnşaatin ilk aşaması 1896'da tamamlanmıştır ve 28 Kasım 1926'da kilise nihai halini alarak büyük kutlamalar eşliğinde

kutsanmıştır. Çan kulesine ve merkezi kubbeye sahip iki yan kule eklenmiş ve yeni freskler eklenmiştir. İki yan kulesi ve çan kulesi bulunan üç nefli şehrin simgelerinden biridir.

2. "AZİS GEORGI" ORTODOKS KİLİSESİ

Yambol'un en eski kiliselerinden biri olan „Azis Georgi” kilisesi şehrin “Kargona” semtinde bulunmaktadır. İlk olarak 1720'de Patrik Krizantem Kudüslü'nün kenti ziyaretiyle bağlantılı olarak bahsedilmiştir, bu seyahatinde iki cemaat olduğunu söylemiştir: daha büyük olan "Azis Georgi" ve "Kutsal Üçlü" ve altı kilise yetkilisinin isimleri de yer almaktadır. 18. yüzyılın ikinci yarısında kilise yıkılmıştır. Modern kilise binası 1834-1835 yılında inşa edilmiştir. Ocak 1878'de yangın nedeniyle ciddi şekilde hasar görmüş, 1881'de çatı ve iç mekanda büyük bir restorasyon başlatılmıştır.

Azis Georgi'nin mucizevi ikonu yakın ve uzaktan olan inançlı insanların ilgisini çekerek cazip hale gelmiştir. Efsaneye göre, tapınağın inşası sırasında, ağaçlardan birine bir kartal konmuştur ve tüm inşaat boyunca orada kalmıştır. Kazılardan birinde, işçiler Aziz Georgi'nin ikonunu bulmuşlardır ve onu buldukları anda kuş uçmuştur ve asla geri dönmemiştir. Tapınağın ikinci inşaatı sırasında bir süvari taş görüntüsü bulunmuştur ve inşaatçılar Aziz Georgi'nin olduğuna karar vermişlerdir. Böylece kiliseye azizin adını verirler. Taş görüntü hala kilisede Aziz Georgi mucizevi simgesinin ikonostazı altında bulunmaktadır. İnsanlara göre, zihinsel hastalığa ve saf bir kalple yardım arayan herkese yardımcı olmaktadır.

Kilise, Debar ustaları tarafından eşsiz ikonostasisi ile ünlüdür. Alt duvarda 10 pencere ve üst duvarda 12 pencere ile aydınlatılır. Ayrıca, sundurmanın üst duvarında balkonu aydınlatan 6 pencere bulunmaktadır.

3. „KUTSAL ÜÇLÜ" ORTODOKS KİLİSESİ

"Kutsal Üçlü" Kilisesi Yambol'un en eski kilisesidir. O da Yambol'un Kargona bölgesinde yer almaktadır. Bazı yazarlara göre, başlangıçta erken bir Hıristiyan yeraltı mezarına benzediği - zemine kazılmış, penceresiz, sadece mum aleviyle aydınlatılmış, süslemesi yok denecek kadar az ve kadın ve erkekler için iki ayrı bölümü olan bir yermiş. Bu kiliseyle ilgili Yunanca bir yazıt ile gümüş bir disk üzerinde bulunan bilgiler, 1692 gibi erken bir dönemde var olduğunu göstermiştir. 1871'den sonra, eski kilisenin yerine, ünlü Tryavna inşaatçılarının dahil olduğu yeni bir kilise inşa edilmiştir. 1874-1875 yıllarında Kutsal Üçlü Kilisenin episcopos, "Kutsal Ruh" tapınak tatilinde, kurban kesilerek kutlamalar yapılması,

güreşlerin düzenlenmesi ve halk kutlamalarının olmasını önermiştir ve kilise kurulu da kabul etmiştir. Anılara göre, "Kutsal Üçlü" Kilisesi'ne büyük kilise denir, çünkü üç azize adanmıştır: Tanrı, İsa ve Kutsal Ruh ve "Azis Georgi" Kilisesi - küçük olan tek bir azize adanmıştır. Kilise kanonlarına göre, Kutsal Ruh Paskalya'dan 51 gün sonra, Pentecost'tan bir gün sonra kutlanır. Paskalya her yıl değiştiği için tatil sabit değildir ve yıllar boyunca farklı tarihlerde kutlanır, ancak her zaman Pazartesi günüdür.

4. "USPENIE NA PRESVETA BOGORODITSA" (Kutsal Bakire'nin Göğe Kabulü) ORTODOKS KİLİSESİ

Yambol kasabasındaki en yeni Ortodoks kilisesi, "Kutsal Bakire'nin Göğe Kabulü" ("Uspenie na presveta Bogoroditsa")'dür ve Yambol'un Avren semtinde yer almaktadır. İnşaatı 1 Kasım 2010'da başlamıştır. Kilise 2 Şubat 2016'da kapılarını ibadete açmıştır. Ortodoks kompleksi iki katlıdır ve çan kulesi, şapel, manevi ve kültür merkezi, kalıcı ikon sergisi, ek bina ve toplam 900 metrekarelik bir park düzeni içeren çapraz kubbeli bir kilise içermektedir. Merkezde tamburunda pencereless yüksek bir kubbe vardır ve haç kemerli omuzları arasındaki köşelerde tavan küçük kubbelerle şekillendirilmiştir. Merdivenlerden yukarı çıkarak, dış

sütunların üzerinde bulunan çan kulesine çıkılır. Bu iki unsur birlikte batı cephesini oluşturur. Kuzey ve güney cepheleri, kubbeli alanın enine eksenini boyunca yüksek vitray pencerelerin etrafında oluşur. Aranan mimari görüntü, modernize üslup unsurları ve modern yollarla gerçekleştirildiği için Doğu Ortodoks kilisesi mimarisinin geleneklerine dayanmaktadır. Cepheler iki renkle kaplanmıştır - polimer taş ve kornişler ve diğer plastik elementlerle süslenmiştir. Çatı bakır levha ile kaplanmıştır. Bu Yambol'da son 100 yılda inşa edilen ilk yeni Ortodoks kilisesidir.

5. KABİLE KÖYÜNDE „ROJDESTVO NA PRESVETA BOGORODİTSA“ MANASTIRI (Kutsal Bakire'nin Doğuşu)

Kabile köyü yakınlarındaki "Kutsal Bakire'nin Doğuşu" Manastırı, şifalı suyu ile bilinen kutsal bir yerdir. Mucizevi kaynak suyu tüm yıl boyunca ülkenin dört bir yanından insanlar tarafından ziyaret edilmektedir. Ayrıca inananların geceyi geçirebilecekleri odalar da vardır. Tarihi, Kabile'nin önemli bir dini merkez olduğu IV - V yüzyılın geç antik dönemine kadar uzanmaktadır. İmparator Aziz Büyük Konstantin zamanında bir efsaneye göre bu yerde büyük bir manastır ortaya çıkmıştır. Daha sonra Aya Kraliçe Elena'nın o manastırın Kutsal Suyundan getirmeleri için insanları gönderdiği ve manastırdaki kutsal kaynak suyundan

bahsedilmektedir. Kutsal manastır, yakılana kadar vardır. Efsaneye göre gömülü hazineyi aramışlardır, ancak bulamadıklarında manastıra ateşe vermişler ve kutsal kaynak suyun olduğu kuyuyu gömmüşlerdir. Kutsal kaynak suyu kuyusunun yeniden canlanmasının yeni hikayesi, Kabile köyünden bir adamın tarlasında dinlenirken bir görüntü gelmesiyle 1898 yılına dayanmaktadır. Siyah giyimli bir kadın ona görünerek ve kaynak suyunun yerini göstermiştir. Adam ayağa kalkarak yeri kazmaya başlamıştır ve kazdığı yerden su fışkırmıştır. Adamın bir köylüsü, o kaynaktaki şifalı sudan içerek sıtma ve göz ağrısından kurtulmuştur. Ve böylece şifalı kaynak suyun ünü yayılmıştır. Kutsal kaynak suyun ortaya çıkmasından bugüne kadar, orada şifa bulan binlerce insan vardır. Yambol'da birçoğu buna "ruh için sanatoryum" diyor çünkü yüzlerce insan şifa bulmuştur. Bazılarına göre şifa bir mucizedir, diğerlerine göre Tanrı'nın isteği veya inancın gücüdür. Manastırın, insanların hikayelerini yazabileceği Mucizeler Kitabı adlı özel bir kitabı vardır. Rahibeler kitabında, hikayeler sayısızdır ve hepsi mucizelerle ve yeni bir hayatın başlangıcı ile bağlantılıdır. Bütün dinlerden ve etnik kökenlerden insanlar şifa aramaktadır, kimse onları geri döndürmemiştir ve gelen herkes huzur ve şifa aramak için ziyaret etmiştir. En önemli şey, saf kalplerle ve Tanrı'ya iman ile gelmeleridir.

6. ESKİ CAMİ

Yambol'da inşa edilen ilk cami Eski Cami'dir. Hollandalı doğu mimarı Michael Keel'e göre, 15. yüzyılın ikinci on yılında inşa edilmiştir. Bu tarihlere için Edirne'deki camilerin mimari özellikleri ile bir karşılaştırma yapar. Bugün, caminin kapısının üstünde, bunun 1413 yılında inşa edilen Ebu Bekir Camii olduğu bir yazıt vardır. Bulgaristan'ın ikinci büyük camisi olarak kabul edilmektedir. 1667 yılında kasabadan geçen Evliya Çelebi, ayrıntılı olarak tasvir eder: binanın kuzey tarafında dua öncesi

abdest almak için 8 ağızlıklı bir Hanefi çeşmesi göze çarpmaktadır. Başlangıçta kare şeklinde olan bina muhtemelen Yambol kalesinin kalıntıları ile inşa edilmiştir. Büyük ve küçük mermer taşlar içine yerleştirilmiştir. Kapı eksenleri için eşikler ve açıklıklar gibi tipik ortaçağ mimari detayları görülebilmektedir. Konstantin İriçek 1884'te şehri ziyaret ettiğinde, peygamberin sakalından bir saç, büyük bir halı ve güzel bir avizenin camiden kaybolduğundan şikayet edilmiştir. Bezisten restorasyonundan sonra, 1973'te Eski caminin restorasyonu başlamıştır. Restorasyondan önce caminin durumu içler acısıdır. Kubbenin dört köşesindeki çalışma sürecinde, binadaki akustiğin çok iyi olmasını sağlayan dahili dört akustik toprak kap bulunmuştur. Minare, Suriye ve Doğu Anadolu inşaat tarzını gösteren kare bir şekil ve yuvarlak bir üst - olağandışı özelliklere sahiptir. Merkezi kubbe sağlam kurşundur. Caminin iç freskleri 17. yüzyıldan kalmadır.

7. "TRAKYA VE KABİLE ANTİK KENTİ" ULUSAL ARKEOLOJİK KORUMA ALANI

Yambol kasabasına 8 km uzaklıkta olan, antik Kable kasabasının kalıntılarıdır. Arkeolojik koruma alanı 600 dönümden fazla bir alanı kaplamaktadır. Başlangıçta Kable, büyük tanrıça annesi Kibele'nin (daha sonra Artemis) büyük bir kült merkezinin etrafında bir Trakya yerleşimi olarak ortaya çıkmıştır. Arkeoloğlara göre, köyün adı bu tanrıçadan gelmektedir. Yerleşim, kayalık bir akropolis-sığınak ve muhtemelen bir Trakya güneş gözlemeviyle biten bir tepenin güneydoğu yamacında yer almaktadır. M.Ö. X-VI. yüzyıldan çanak çömlekler keşfedilmiştir, yerleşimin Erken Demir Çağında da var

olduğunu kanıtlamaktadır. Kable'nin önemli yollar için bir dönüm noktası olarak konumu, yüzyıllar boyunca kaderini belirlemiştir. Stratejik konumu nedeniyle Kable yavaş yavaş Güneydoğu Trakya ve Aşağı Tuna'nın önemli bir siyasi, ekonomik ve dini merkezi haline gelen bir şehre dönüşmüştür.

Tarihsel kayıtlara göre, Kable M.Ö. 341'de Filip Makedonski tarafından fethedilmiştir ve bir süre sonra oğlu III'cü Büyük İskender Makedonski de orada oturmuştur. MÖ 3. yüzyılın ilk yarısında Kable, Trakya kralları, Spartok ve Skostock'un ikametgahıymış. Kable aynı zamanda Trakya'nın içinde darphane bulunan tek şehriymiş. M.Ö.3. Yüzyılın ortalarında, şehir Apollo, Artemis, Atina ve Herakles görüntülerini tasvir eden kendi paralarını darphanede basmaya başlamıştır. Romalılar tarafından fethedildikten sonra, 2. yüzyılın başından itibaren, şehir Trakya'daki en önemli Roma askeri kamplarından biri haline gelmiştir. Hıristiyanlığın dördüncü yüzyılın başlarında Roma İmparatorluğu'nda resmi din olarak kabul edilmesinden sonra Kable en önemli piskoposluk merkezlerinden biri olmuştur. Şehrin büyük bir dini merkez olması, bugün 5. yüzyılda yeniden keşfedilen anıtsal üç nefli bazilika ve askeri kampın taslağında vaftiz edilen daha küçük bazilika ile kanıtlanmıştır. Kable, Roma İmparatorluğu'nun illerindeki Avar istilaları sırasında 6. yüzyılda yok edilmiştir. Arkeolojik kazılar, Kable'nin eski Trakya'nın en büyük ve en önemli şehirlerinden biri olduğunu göstermektedir.

8.KABİLE KÖYÜNDE TRAKYA KAYA TAPINAĞI „ZAYÇİ VRIH” (TAVŞAN TEPESİ)

Yambol'un çevresindeki diğer kutsal yer, tanrıça Kibela'nın kutsal alanının bulunduğu "Tavşan Tepesi" alanıdır. Mekan Kabile Arkeolojik Koruma Alanı içinde yer almaktadır. Şehrin kuruluşunun nedeni, aslında, antik kentin adı olan tanrıça Kibele'nin mabeditir. Tavşan tepesi Sredna Gora'nın son noktası ve tarlada yalnız bir tepe gibi durmaktadır. Şekli bir tavşanı andığından, adını da buradan almaktadır. Antik kentin sonsuz iniş ve çıkışlarına rağmen, mabet, çöküşe ve yükselmeye sessiz bir tanık olarak durmaktadır. Bu güne kadar, tanrıça Kibele'nin iyileştirdiğine inanan yüzlerce ibadet edeni cezp etmektedir.

Çoğu insan yaz ve sonbahar ekinokslarına gelir, kutsal alanın etrafındaki kayalarda gerçek bir ışık şöleni gerçekleşir. Arkeologların bunun eski Frig tanrıçası için bir ibadethane olduğuna inanmasının nedeni, aslan süren tanrıçanın oyulmuş görüntüsüdür. Yaz gündönümü sırasında, 21 Haziran'da, görüntü güneş ışınları tarafından aydınlatılır ve taşlar renk değiştirmeye başlar. Bu en çok Kibele'nin oyulmuş sembolünde hissedilir, çünkü renkleri çevredeki kayalardan açıkça farklıdır. Tanrıça parlak kırmızı, turuncu ve sarıdan geçer ve ritüelde bulunan insanlar onu her zaman büyülü olarak tanımlarlar. Güneş ışınları, yapay olarak kazılmış bir oluk aracılığıyla tanrıçanın imajına

ulaşmaya yönlendirilir. Sonbahar ekinoksunda, aynı renk oyununun Kibele'den önce ibadet edilen başka bir taş üzerinde gerçekleştiği rivayet edilir. Kutsal alanın tabanında yer alır. Bazı bilim adamlarına göre, burası eski bir gözlemevidir. Diğerlerine göre, kutsaldır ve antik çağlardan günümüze tanrıçadan yardım arayanları iyileştirir. En güçlü etki, bir kişinin uzanmış kolları olan iki kaya arasında durmasıdır. Sonra ruh özgürleşir ve insan neredeyse insanlık dışı bir huzur hisseder. Kutsal alanın araştırmacılarına göre, hem kutsal alanın manyetik alanını hem de birkaç saat kaldıktan önce ve sonra insanların durumunu aletlerle ölçen bilimsel bir keşiftir. Sonuçlar şaşırtıcıdır, çünkü Tavşan Tepesi ve kutsal alanın manyetik alanının gezegen için normalden 7 kat daha güçlü olduğu açıktır. Deneyde bulunan insanların tıbbi göstergelerinin önemli ölçüde iyileştiği, kan basınçları normalleştiği görülmektedir. Ziyaret edenler zirvenin iyileştirdiği konusunda hemfikirdirler. Derinliklerinde, kutsal taş alanı daha birçok gizemi olduğu ve gizlendiği düşünülmektedir. Yağmur yağdığında, su ancak bir hafta sonra ovalara akar bunun sebebi de kutsal yerin derinliklerinde büyük boşlukları olduğundan bahsedilmektedir. Uydu görüntüleri tepenin içi boş olduğunu doğrulamaktadır. Ancak aşağıda yatan şey, petrol nehirlerinden, güney ve kuzey Bulgaristan'ı bağlayan gizli tünellere, eşkıyaların gömülü altının bulunduğu gizli mağaralara kadar yüzlerce komplo teorisine yol açmaktadır. Ve antik tanrıça sessizdir ve sırları güneş ışığının tekrar parlamasını beklemektedir.

9. „AZİZ ALEKSANDIR NEVSKİ“ ANIT-TAPINAĞI VE „AZİZ SPAS“ MANASTIRI

Yambol'dan 14 km mesafede Bakacık dağ uzantısı bulunmaktadır. 1865-1866 yılında en batı tepe üzerine „Aziz Spas“ manastırı inşa edilmiştir. Bir süre sonra manastır yakılmıştır. 1878'de General Skobelev 30. Piyade Tümeni ile birlikte Yambol'a yerleşmiştir. Ertesi yılın başında, 35 yaşındaki general Yambol sakinleriyle "Bulgaristan'ın Kurtuluşu sırasında Rusların savaş alanında kalma anısını sürdürmek" adına bir kilise inşa etme fikrini ortaya koymuştur. Bakacık tepesinin kuzey tarafında inşa edilmesine karar verilmiştir. Bazı tarihçilere göre

kilisenin inşasının başlangıcı, Rus Çarı Kurtarıcı II. Aleksandır'a karşı düzenlenen üçüncü suikast girişimi

ile aynı zamana denk gelmektedir. Kralın mucizevi kurtuluş haberi ile bir şekilde kendisi ve yeni kilisenin adı gelmiştir - "Aziz Aleksandır Nevski". İnşaat için fonlar Rusya ve Bulgaristan'daki ücretsiz bağışlarla toplanmıştır. 12 Mayıs 1879'da Rus birliklerinin Bulgaristan'dan çekilmesinin arifesinde, General Skobelev kiliseye bir İncil ve büyük bir oyulmuş haç sunmuştur. Bugün manastırın "Aziz Aleksandır Nevski" kilisesinde, bazıları Kiev-Pechora Lavra ressamı tarafından yapılan Rus simgelerinin ilginç bir koleksiyonu görülebilir. Ayrıca biri kilisenin koruyucu ve koruyucu azizini - Aziz Aleksandır Nevski - tasvir eden iki Rus kilise bayrağı (afiş) vardır. Ayrıca Kiev-Pechora Lavra'dan getirilmişlerdir. Geometrik tarzda güzel kabartma süslemeli ikonostaz, Rus keşişlerin eseridir. Sunakta karakteristik bir Rus haçı olan bir hediye kutusu bulunmaktadır.

10. BAKACIK, AYAZMASI (KUYU)

1915 civarında, "Aziz Aleksandır Nevski" kilisesinin karşısındaki kayalarda, yaklaşık 15 metrelik bir derinliğe sahip, iki girişi olan ve aynı zamanda buzdolabı (soğutucu) olarak kullanılan yapay bir mağaradır. 1930'da Yambol'a gelen turistler bu mağarayı şöyle tasvir ederler: "Kayaya oyulmuş iki figür kemeri desteklemektedir ve içeride kuyunun yanına İsa Mesih ve Samiriyeli kadının heykelleri yapılmıştır. İkinci kuyunun suyu çevredeki insanlar tarafından şifalı olarak kabul edilir ve büyük inancın sonucu şifa getirdiğine inanılır. Mağarada bir kuyu bulunmaktadır - bir ayazma. Mağaradaki sıcaklık 12 derecedir. İnşa edilmiş kuyuda 1.80 ila 2 m arasında bir su sütunu ve

bazen daha da fazlası vardır. Hieromonik Sophronius'a göre, birçok insan kutsal kuyuyu ziyaret ederek suyu kullanmakta ve birçok insan çeşitli hastalıklardan kurtulduklarını iddia etmektedirler. Kuyu yanında İsa Mesih'in Samiriyeli kadınla buluşma sahnesi yeniden yaratılmıştır. Kuyu çevresinde iki adet doğal figür bulunmaktadır - İsa Mesih oturmakta iken Samiriyeli kadın ayakta. Sophronius'a göre, bir zamanlar Vatikan tarafından bağışlanmıştır.

11. „DRINÇI DUPKA“ BÖLGESİ „ROJDESTVO PRESVYATO BOGORODIČNO“ (Kutsal Bakire'nin Doğuşu)TAPINAĞI

Kutsal Bakire Meryem Doğuş Kilisesi Elhovo belediyesi Melnitsa köyü yakınlarında, uçurumun çukuru "Drinçi Dupka" olan tepenin eteğinde yer almaktadır. Yerel tarihçiler, bu yerde eski bir Hıristiyan mabedinin varlığına tanıklık etmektedirler. 1850-1855 yıllarında orada bir manastır bulunduğu dair kanıtlar bulunmaktadır. 1926'da, yerel köylülerin oluşturduğu bir kardeşlik birliği, suyun çok güçlü olarak yeryüzüne çıktığı "Domuz Bunar" (bugün Drinçi Dupka) bölgesinde bir Ortodoks şapeli inşa etmeye karar vermişlerdir. Tarihi kayıtlardan bayırın 50 metre

uzaklığında 3 metre çapında bir mağara olduğu görülmektedir. 37 metre derinlikte bu deliğe girildiğinde derinliği 11 metre olan bir göl gibi büyük bir su kütlesi görülebiliyormuş. "Kutsal Bakire'nin Doğuşu" şapelinin inşası yapılması yönünde teraziye belki de bu yön vermiştir. Kaynak suyunun şapelin içine iki ayrı yere akabilecek şekilde şekillendirilmiştir. Bir yer sudan içmek isteyenler içindir, diğeri ise hasta ve çeşitli hastalıklardan muzdarip olanları yıkamak içindir. Şapelin dışında 8 ağızlıklı bir çeşme yapılmıştır. Tapınağın saf kaynak suyuna sahip iki kaynağı vardır, dolayısıyla çok güçlü iyileştirici özelliklere sahiptir. Tapınağın kendisi ayazma (kutsal su kuyusunun) üzerine inşa edilmiştir, öyle ki su tapınağın içinden "çıktığı" izlenimini

yaratmaktadır. Daha sonra 100, 60 ve 40 kilogramlık 3 çan asılan bir çan kulesi inşa edilmiştir. Her yıl, halk arasında Tanrı'nın Küçük Annesi olarak bilinen, Tanrı'nın Annesinin Doğuşu bayramında, kutlamalar düzenlenmektedir. Şifalı suyu, muhteşem manzarası ve kutlamaları ile ayazma Kutsal Bakire'ye dualarını ve şükranlarını sunan birçok insanı toplamaktadır.

12. TRAKYA GÜNEŞLERİ, ELHOVO BELEDİYESİ

Trakya güneşleri, Lesovo köyüne giden asfalt yoldaki Melnitsa köyünün yaklaşık 4 km güneyinde bulunan kayalık kutsal alanlardır. 1990 yılında bu yerde bir grup mistik Trakya kaya çemberlerini keşfedilmiştir. Sayıları 200'ü aşmaktadır ve Derventa tepelerinin engebeli arazisinde, yaklaşık 245 metre yükseklikte, son derece belirgin, yalnız çıkıntılı kayalar halinde dağılım göstermektedirler. Bu yerlere Muchuk'un taşları ve Mircholov'un taşları denmektedir. Bazı Trakyalı araştırmacılara göre, güneş çevreleri, Orpheus sayesinde, panteonlarında ortaya çıkan yeni bir Tanrı'ya karşı saygının yüce bir ifadesiymiş. Orpheus'un ölüm aleminden döndüğü

ilk bin yılda ve ikinci binyılın başlangıcında, Trakya seçkinlerini güneş tanrısının kültüne adanmıştır. Kayalarda, tepenin en yüksek kısmının bulunduğu bölgede, farklı çap ve kalınlıklarda kaya diskleri oyularak oluşturulmuştur. Kesilen diskler, sabahın erken saatlerinde güneşin ilk ışınları tarafından aydınlatılan kayaların kuzeydoğu tarafında bulunmaktadır. Güneş dairelerinin bazıları sadece kayaların üzerinde kesik bir çizgi ile gösterilmiştir, ancak çoğu kabartma, çapı 0.4 ila 0.8 m arasındadır ve çizgilerin derinliği 10 ila 15 cm arasındadır. Güneş diskleri farklı yüksekliklerde görülebilmektedir. Kaya disklerine ek olarak, kayaların bazı yerlerinde önlerinde kasıtlı olarak kesilmiş kaya platformları ve kayalarda iyi şekillendirilmiş çukurlar bulunmaktadır. Oyulmuş dairelerin ikisi genel kuralın bir istisnasıdır - sabah güneşinin ışınları tarafından değil, batan güneşin ışıkları tarafından aydınlatılırlar. Ancak o zaman ışınlar yüzeylerine dokunabilir. Bu disklerin güneşin batışını işaret etmesi muhtemeldir, ancak bu astronomik gözlemlerden sonra doğrulanabilir. Kaya disklerinin kesilmesi ve gruplandırılmasının yanı sıra, yakın çevrelerinin önünde veya yakınında kaya platformları ve çukurların bulunmasıyla, Melnitsa köyü yakınındaki güneş sığınağı, Frigia'daki benzer güneş kutsal alanlarıyla yakın paralelliklere sahiptirler. Melnitsa köyü yakınındaki Güneş Barınağı, Bulgaristan topraklarında, kayalardan birinin üzerine oyulmuş güneş dairelerinin gözlemlendiği barınaklardan biridir - bazı trakologlar ve arkeoastronomlar, bunların eski Trakyalılar tarafından kullanılan kutsal alanlar olduğu ve „köpek yıldızı“ – Sirius için kurban edilen kutsal alan olduğu yönde tahminler yürütmektedirler.

13. ELHOVO BELEDİYESİ GOLYAM DERVENT KÖYÜ YAKINDA TRAKYA DOLMENİ

Elhovo belediyesi bölgesinde Trakya döneminden kalma en önemli buluntular arasında Golyam Dervent köyünde bulunan iki dolmen yer almaktadır. 2005 ve 2007'de incelenmişlerdir. Dolmenler çoğunlukla cenaze törenleri ve kült ayinleri için kullanılmıştır. Birkaç büyük doğal taştan veya kabaca işlenmiş taş levhalardan yapılmış, dikey olarak yerleştirilmiş ve başka bir taş

levha ile kaplanmış megalitik yapıdır. En yaygın olanları tek odacıklıdır, daha az sıklıkla iki odacıklıdır; her iki tip de giriş koridorlu veya koridorsuz olabilir (koridora dromos denir). Golyam Dervent'in yanında

bulunan iki dolmenden daha değerli olanı 2007 yılında geliştirilmiştir. İki oda ve bir girişten oluşmaktadır. Mezar odalarına giden koridorun, MÖ IX. Yüzyıldan kalma çok nadir bir mimari yapıt olarak bir izlenim bırakmaktadır. Kabartma görüntülerle süslenmiş tek yapıt olduğundan dolayı arkeologların da ilgisini çekmektedir. Mezar odasına giriş plakasında, zengin süslü bir labrisin derinden kesilmiş bir görüntüsü ortaya çıkıyor - eski zamanlarda egemen gücün ve gücün sembolü olan çift balta. Labris daha sonra kraliyet Odrysian hanedanının amblemi olmuştur. Ön kapı ve koridordan birinci ve ikinci odalara kadar olan paneller, başka bir ısırılan yılanın kabartmalı görüntülerine sahiptir. Trakya dini nosyonlarında, bu onun ikili doğası "güneş-dünya"sında kral hükümdarla ilişkilidir.

Dolmen girişinde frizde derinlerde bulunan, Girit Minos kültürünün merkezi olan Knossos sarayında olduğu gibi bir labirent bulunmaktadır. Bulunan görüntüler Trakyalılarla ilgili bilgi sahibi olmak için çok değerlidir. Labris'te tasvir edilen eşkenar dörtgenin göksel gök gürültüsünün Trakya sembolü olduğuna ve Trakya dünya tanrısı Zagreus'un (Dionysus) parçalanmadan önce oynadığı kutsal oyunculardan biri olduğuna inanılmaktadır. Ortada tasvir edilen göz, Trakya kültüründeki Mısır etkisine işaret eder ve yanlardaki örgüler Miken süslemelerinin tipik bir unsurudur. Bugünkü Elhovo çevresindeki topraklardan gelen ve daha sonra topraklarını genişleten Odrysian kraliyet hanedanının en eski mezarı olarak kabul edilmektedir. Labris ve yılanların sembolü, güçlü bir hükümdarın kraliyet mezarı olduğuna dair kesin bir işarettir.

14. PARORIOS MANASTIRI – “AZİZ MERYEM” HESKASTİK MANASTIR KOMPLEKSİ KALINTILARI, BOLYAROVO BELEDİYESİ

Bolyarovo belediyesi Voden köyü “ Kazı alanı” bölgesi yakınlarında ortaçağ manastırı bulunmaktadır. Buradan, ortaçağ döneminde Trakya eyaletinin iç kısmını Bizans İmparatorluğu'nun başkenti Konstantinopolis ile bağlayan yolu geçer - Via Diagonalis. Daha yirminci yüzyılın başlarında, kilisenin sunağı altındaki dualara uyarlanmış bir mağaranın yeri ve varlığı büyük Bulgar arkeologlarına Voden köyü yakınlarındaki manastır, aslında isihazm Grigoriy Sinait ideologu tarafından yaptırılan bir manastır olduğu düşüncesini ortaya koymuştur. Manastır, isihazm yazılarında belirtilmiştir ve yer almaktadır. Stranca'da bulunduğu ve buna "Aziz

Meryem "ve Orta Çağ'da bölgenin adı olan Paroriyski adı verildiği bilinmektedir. Birçok bilginin Voden yakınındaki manastırın en çok aranan nesne olduğunu iddia etmesinin nedeni, manastırın üzerine inşa edildiği bir mağaranın varlığıdır. Aynı zamanda Grigoriy Sinait için derin duaya daldığı ve eski efsanelerde çok iyi tanımlanmış bir yerdir. Manastırın Bulgar kültürünün büyümesine çok büyük katkısı bulunmaktadır. Başkent Tarnovo'nun nihayetinde manevi yaşamın önde gelen merkezi olarak oluşturulmasından önce, Stranca manastırının Orta Çağ'ın olağanüstü kültürel fenomeninin - Bulgar kültürünün İkinci Altın Çağ'ının temellerini attığı söylenebilir. Sinatik Manastırın edebi faaliyeti, öncelikle heshistik eserlerin çevirisinde ifade edilmektedir. Grigoriy Sinait'in en ünlü ve aranan 150 öğretici bölümünün çevirisiymiş. Parorios manastırın geri kalan kalıntılarında, manastırın güçlendirildiği açıktır - onu çevreleyen duvarın ana hatları açıkça görülebilmektedir. Duvarın girişinin tam karşısında tapınak varmış - başlangıçta tek nefli bir bazilika olarak inşa edilmiştir. Kilise fresklemiştir. Alttaki duvarlar mermeri taklit eden boyalı bir kaide ile süslenmiştir. Dromosun her iki tarafında simetrik olarak 24 sütun bulunduğu dair, şimdi sadece temeller kalmıştır, bulgular vardır. Hem taban hem de üst mermer başkentlerle süslenmiştir.

Mağaranın girişinin her iki tarafında da mezar nişleri kayaya oyulmuştur ve öldüğü ve manastırda gömüldüğü kesin olarak bilinen Grigoriy Sinait'e ait olan kalıntıların muhtemelen kendisine aittir. Aşağıya, 14 metre derinlikte, 34 basamaklı bir merdivenden inilmektedir. Üçüncü kattaki tavan, duvarın dibinde, merdivenin karşısında tonozludur, çömelmiş bir adamı alacak kadar büyük bir niş kazılmıştır. Tarihçilere göre, Sinait muhtemelen mağara nişinde dua ve meditasyon için eğilip duruyomuş. Merdivenin en alt

basamağının sağında, girişinde ince tuğlalarla bir kemer inşa edilen çok dar ve alçak bir koridor başlamaktadır. Şu anda bu koridora erişilememekte, ve girişinden sonra yaklaşık 14 metre derinliğinde bir "kuyu" bulunmaktadır. Mağara uzmanlarına göre, manastırın duvarlarının dışına çıkan bir galerinin alttan başlayacağı düşünülmektedir. Bölge manastırı, bölgenin kültürel ve tarihi mirasının en değerli yerlerinden biridir. Ezoterik bir bakış açısından bakıldığında, inşa edildiği yerin özel bir enerjiye sahip olduğuna inanılmaktadır, böyle düşünülmesinin sebebi de çoğu isihazmcının Tanrı'nın ve tepenin altından geçen nehre ulaşmak için günlerce yalnız kaldığı mağaranın kombinasyonundan kaynaklanmaktadır.

15. BOLYAROVO BELEDİYESİ, STEFAN KARADJOVO KÖYÜNDE „USPENIE BOGORODIČNO” (Kutsal Bakire'nin Göğe Kabulü) KİLİSESİ,

Stranca bölgesindeki en eski Ortodoks kilisesi - "Kutsal Bakire'nin Göğe Kabulü", 1763 yılında Bolyarovo belediyesi Stefan Karadjovo köyünde inşa edilmiştir. Tarihçilere göre, köyde doğan devrimci Stefan Karadja bu kilisede vaftiz edilmiştir. Bölgedeki ilk hücre okullarından biri yanında açılmıştır. Bulgar ruhu ve inancının bu mabedinin inşası, Stefan Karadjovo köylülerin özel çalışmasıyla başlamıştır. İnşaatın ilk tarihi, kilisenin ön kapısına oyulmuş bir yazıtın buna tanıklık ettiği 1763'ten kalmaz. Son yıllarda kilise, binanın çatısı, tavanı ve zemininin tamamen değiştirildiği, kilise bahçesinin peyzajı

yapıldığı, bir çeşme yapıldığı ve tapınağa erişimin yapıldığı kapsamlı onarımlardan geçmiştir.

16. BOLYAROVO ŞEHRİNDE „AZİZ DİMİTİR, KİLİSESİ

1886-1887'de Paşaköy / bugünkü Bolyarovo / Belediye Başkanı Georgi Iliev, sürgünden dönen Kurti Drajev ile birlikte kasabada bir kilise inşa etmek için bir örgüt oluşturmuştur. Kilise resmi olarak 1888 yılında inşa edilmiştir. O zamana kadar, köyde bir ailenin bahçesinde bulunan küçük bir kilise varmış. Yeni kilisenin inşası için yer bağışlanmış. Tüm kasaba halkı tapınağın yapımında yer almıştır. Ana malzeme, ağaçlar, köyün yakınındaki ormandan, taşlar nehirden elde edilmiştir. Taş ve tuğladan ve aralarına kireç ile kaynaklanmış ve dışı yine kireç ile sıva yapılarak inşa edilmiştir. 18 metre uzunluğunda, 11.50

metre genişliğinde ve 7 metre yüksekliğindedir. Demir çubuklarla çevrili ve üstte kemerli 11 pencere bulunmaktadır. Bir sunak var ancak kubbe ve narteks yoktur. Tapınağın tabanı tahtalardan yapılmıştır, tavan da ahşaptır ve kireçle sıvalı sütunlarla desteklenmiştir. Bir kadın bölümü ve balkon bulunmaktadır. Çan kulesi bahçedeki kilisenin yan tarafında bulunur. İkonostazın her büyük simgesinin altında bir tane de küçük vardır. Tüm ikonlar Kavaklı'dan Dimitar Zografov tarafından yapılmıştır.

17. YAMBOL'DA KATOLİK KİLİSELER - LATİN TÖRESİNE GÖRE "İSA'NIN KUTSAL KALBI" UNİATE TÖRESİNE GÖRE „AZİZ KİRİL VE METODİY“

Yambol'daki iki Katolik kilisesi - Latin "İsa'nın Kutsal Kalbi" ve Uniate "Aziz Kiril ve Metodiy" - 1925'te ortak bir mimari kompleks (ortak çan kulesi olan bir bina) içinde inşa edilmiştir. "İsa'nın Kutsal Kalbi" Yambol kasabasındaki bir Katolik kilisesidir, Doğu Katolik cemaatinin bir parçası ve "Aziz Kiril ve Metodiy" in kilise kompleksinin bir parçasıdır. 7 Temmuz 1890'da Yambol'daki görevin ilk başkanı Jul Butry, o zamanki bölge idaresinin binasının yanında bir ev satın almıştır ve bu bina, "İsa'nın Kutsal Kalbi" Kilisesi ve bir okul için uyarlanmıştır. 1888 yılında kurulan cemaat, Batı Töresinin 100-120 Katolikten oluşmaktaymış. Oraya ilk gelen Edirne'den, düzenin dışı kolundan rahibelerdir ve

kendi şapelleriyle „Aziz Tereza na Mladenetsa İsa“ya adanmış bir kız ilkokulu ve yatılı pansiyon kurmuşlardır.

„Aziz Kiril ve Metodiy“ Bulgaristan'ın Yambol kasabasında bulunan Sofya piskoposluk kilisesine bağlı bir Doğu Katolik kilisesidir. Cemaat, Roma Katolik Kilisesi'nin Sofya-Filiba piskoposundan şehirde bulunan Katolik Kilisesi'nin kapalı Katolik "İsa'nın Kutsal Kalbi" cemaatini asimile etmiştir. Yambol misyonu ve Bulgaristan'daki diğer inanan misyonerlerin iki başlı ve ortak manastır kardeşliği ile birlikte iki tapınaklı iki ayrı cemaati vardır -Batı Katolikleri için "İsa'nın Kutsal Kalbi" ve Doğu Katolikleri için „Aziz Kiril ve Metodiy“.Latin cemaatinin başlangıcı 1888 yılı ve doğu cemaatinin ise 1895 yılı olarak kabul edilmektedir. Yambol'un çok önemli bir Uniate merkezi olması, 29 Mayıs 1929'da Doğu Ayin Katolikleri konferansının yapıldığı gerçeği ile de kanıtlanmıştır. Toplantıya toplam 15 cemaatten 27 delege, 13 rahip ve 14 cemaat üyesinden oluşan bir katılım olmuştur. Bugün Kutsal ayin, kompleksin iki tapınağında Doğu ritüeline göre - Pazartesi'den Çarşamba'ya kadar "İsa'nın Kutsal Kalbi" kilisesinde, diğer günlerde "Aziz Kiril ve Metodiy" kilisesinde yapılmaktadır.

18. ERMENİ APOSTOLİK ORTHODOX KİLİSESİ "SURP AGOP" / AZİZ YAKOB / - YAMBOL

24 Eylül 2017 yılında Yambol'da "Surp Agop" Ermeni kilisesinin kapıları açılmıştır. İnşaat tarihi, 1999 yılında, Yambol'daki Ermeni cemaatinin Kilise Kurulu adına, tapınağın inşa edileceği arazinin sağlanması için belediyeye bir talep sunulduğu 1999'da başlamıştır. Herkesin sabrı ve çabaları ödüllendirilmiştir ve böylece 16 Aralık 2006 yılında gelecekteki tapınağın ilk temel kazı faaliyetleri yapılmıştır. Temelleri atıldıktan sonra, fon yetersizliği nedeniyle inşaat bir buçuk yıl boyunca dondurulmuştur. İnşaat 2013 yılında yeniden başlamış ve Ermeni Kilisesi'nin tüm kanonlarına göre yapılmıştır. Egeya Erdeklian, Ağustos 2014'teki resmi törenle

kubbelerin üzerinde aydınlatılan ve yükseltilen iki haçı tasarlayan ve kişisel olarak yapan kişidir. Aydınlatma ritüeli Başpiskopos Ezras Nersisyan tarafından gerçekleştirilmiştir.

B. DİNİ KUTLAMALAR

19 . SURVA (VASILOVDEN) - 1 OCAK

Yeni yıl, Bulgarlar buna Suroka, Vasilita veya Surozdru da demektedirler. 1 Ocak'ta kilise aynı zamanda büyük Hıristiyan düşünür, filozof ve yazar Büyük Aziz Basil'i de (330-379) kutlamaktadır. Caesarea Kapadokya'nın piskoposu olarak dördüncü yüzyılın yaygın Mesih sapkınına (Mesih'in ilahi doğasını reddeden bir doktrin) karşı başarılı bir şekilde savaşmıştır ve Roma İmparatorluğu'nun doğu bölgelerinde ortodoks Hıristiyanlık ilkelerini dayatmayı başarmıştır. Büyük Vasiliy, Mesih'in sevgi ve affetme yasasının bir ifadesi ve gerçekleştirilmesi olarak aktif merhamet ve aktif hayır işi yapma fikrine de sahiptir. Ölümünden sonra, kilise ona bir aziz olması için tören düzenleyerek ölüm gününde kutlamalar yapılmaktadır.

Halk gelenekleri

Sabah erkenden, yeni yılın ilk gününde, 4-5 ila 12-13 yaşlarındaki survakarlar, surva (genellikle kızılık ağıcından yapılır) bir çubukla ritüel bir dokunuşla yetişkinleri kutsarlar. Birkaç çocuktan oluşan gruplar halinde toplandıktan sonra, ilk önce kendi evlerinden başlayarak akrabalarının ve komşularının evlerinde dolaşırlar. Çocukların hepsi temiz kıyafetler ve bir çanta ile ve her çocuk elinde survaknitsa olarak adlandırılan süslü bir sopa taşır. Yeni yıl Bulgarların survaknitsi geleneksel fikri, her zaman hem dekorasyonlarıyla hem de halkın

mitolojik kültürüyle bağlantılıdır ve doğrudan ritüel amaçlarıyla bağlantılıdır. Survaknitsa'yı dünya ağacının bir formu olarak ve survakarları dünyalar arasında aracı olarak belirtir ve gelecekteki verimliliği önceden belirler. İki çeşit survaknitsa vardır: "oyulmuş" ve "bükülmüş" olarak. Bükülmüş olanlar, çok renkli, yün iplikleri, patlamış mısır, hoşaf, acı biber, tohumlar, kuru üzüm, renkli kağıtların dekorasyonu ile "dallı" kızılık çubuklarından yapılmaktadır.

Survakar'ın kutsaması söylenmez, telaffuz edilir. Bu, evde sağlık ve bolluk sağlanmasını artıran sözlü bir sihirdir. Her evden çocuklar kurabiye, meyve, fındık, et, bozuk para ve küçük hediyeler alırlar. Survakarlardan sonra, öğleden sonra maskeli gençler, ev sahiplerini selamlamak, gelecek yıl sağlık ve bereketli bir yıl olması için "deve" veya "jamalo" ile evlere gider ve jamalar kutsar. Daha sonra "jamalo" sembolik olarak ölür, böylece ev sahibinin evinde kötülük ölür, devamında doğanın tekrar uyanması gibi insanlara bereket vermesi adına tekrar dirilir.

Kutlama akşamında ev halkı çeşitli keyifli yemeklerle dolu masanın etrafında toplanır - ailenin yıl boyunca sahip olmak istediği her şey masada yer alır. Evin hanımı, saban demiri veya kiremit üzerinde dört tütsü tanesi yakar ve soldan sağa dairesel hareketlerle tüm masayı üç kez elinde tütsüyle dolandırır. Evin hanımı börek tepsisini üç kez çevirir, börekte önceden, refah için kızılık tomurcuklarından oluşan dilekler bulunmaktadır ve elbette – gümüş para da eksik edilmemektedir. Herkes yıl boyunca ne kadar şanslı olacağını görmek için sabırsızlıkla börekten bir parça almayı bekler.

20. BOGOYAVLENIE (TANRININ GÖRÜNÜMÜ - EPIFANI) - 6 OCAK - YORDAN (ÜRDÜN) GÜNÜ

6 Ocak'ta Ortodoks Kilisesi, en büyük ve en eski Hıristiyan bayramlarından biri olan Epifani'yi kutlamaktadır. Vaftizci Yahya'nın Ürdün Nehri'nde İsa Mesih'i vaftiz ettiği gündür. Kutsal törenden sonra insanlar kendi gözleriyle Baba (ses), Kutsal Ruh (Mesih'in omzuna tünemiş güvercin) ve Oğul (dünyevi adam) üçlüsünü kendi gözleriyle görmüşlerdir ve bu güne Epifani (Eski Bulgar'dan - Tanrı'nın bir fenomeni) denmektedir. Vaftiz anında, gökler "açılır" ve Kutsal Ruh, İsa'ya güvercin şeklinde iner ve cennetten bir ses duyulur: "Bu, benim çok memnun olduğum sevgili Oğlum" diye. Bu

nedenle bu bayramın adı da buradan gelmektedir. Bu bayram gününde, Aziz Basil Kutsal Liturisi ve Büyük Su Kutsaması Ortodoks kiliselerinde kutlanır, daha sonra ciddi bir alay eşliğinde rahip bir nehre veya gölete gider ve haçı suya atar. Geleneksel olarak, çok sayıda erkek çocuk onu yakalamak için kendilerini suya atarlar. İlk kim yakalarsa, bir yıl boyunca sağlık ve mutluluk onu bırakmayacağına inanılmaktadır. Ortodoks kiliselerindeki kutsal su, ruhu temizlediği ve hastalığa karşı koruduğuna inanıldığı için herkes evine götürür.

Halk gelenekleri

Halk inançlarında bayram, suyun temizleme, iyileştirme ve büyülü gücüne olan inançla ilişkilidir. Kilise ayininden sonra, sabahları haç ve dua ile ciddi bir vaftiz yapılmaktadır ve sonrasında rahip tahta bir haçı bir nehre, göle veya denize fırlatır ve beyaz iç çamaşırlarındaki gençler onu almak için buzlu sulara girerler. İlk önce haça ulaşan rahibe geri dönen, ondan para ve bir nimet alır. Bu gün erken kalkılmaktadır. Güneş doğarken gökyüzünün açıldığını ve dünyanın her yerindeki suyun bir dakika durduğu söylenmektedir. O anda eğer ki bir kişinin bir dileği varsa onu dilemelidir - kesinlikle gerçekleşecektir. Sağlık için içtikleri "vaftiz suyu"ndan, "salamura" - turşu, üzüm, biber ve şaraba döküldüğünde böylece bozulmazlar. Temiz bir kız (adet döneminde olmayan) evindeki ikon simgesini kutsal suyla yıkar. Her evde bir ritüel masası yaparlar, Noel arifesi ve Surva'dan sonra üçüncü kez evdeki en yaşlı kişi soldan sağa hareketlerle tütsü savurur. Eğer rahibin insanlara su serptiği bileği tutulursa (donarsa) - yıl boyunca bereket ve refah olacaktır. Epifani'de herhangi bir iş yapmak günahdır. Tütsü kömürlerin yanmasına ve küllere dönüşmesine izin verilmez.

21. TODOROV DEN

Todorovden, Lent'in ilk haftasının Cumartesi günü kutlanan bir kilise bayramıdır. Bu gün ve 17 Şubat'ta kilise Aziz Theodore Tyrone'u anmaktadır. Hıristiyanlara yapılan zulüm sırasında İmparator Mürted Julian (332-363) putperestliğin geri verilmesini talep etmeye devam etmektedir. Paskalya'dan 40 gün önce, Hıristiyanların sıkı bir oruç tuttıklarını gözlemlediğini bilerek, onlarla dalga geçmeye ve putperestliğe fedakarlık edilen yiyecekleri yemeye zorlamaya karar vermiştir. Julian, Konstantinopolis belediye başkanına piyasadaki tüm oruçta yenebilecek et türünden olmayan yiyeceklerini pagan kurbanlarından olan kanla gizlice püskürtülmesini emretmiştir, böylece Hıristiyanlar bu gıdaları tüketerek

bilmeden kirletilecekler ve onlarla alay edilecektir düşüncesi bulunmaktaymış. Theodore Tyrone Patrik Eudoxius'a görünmüştür ve ona Apostate Julian'ın emri hakkında bilgi vermiştir. Ve o bu hafta Hıristiyanları pazardan yiyecek almamaları konusunda uyarması için talimat vermiştir. O hafta, Hıristiyanlar haşlanmış buğday (kolivo) yemişlerdir. Julian planının açığa çıktığına utanmıştır ve piyasaya putperestler tarafından zarar verilmemiş yiyecekler sürülmesini emretmiştir.

Halk gelenekleri

Todorovden (Todor günü) Tudoritsa veya At Paskalyası olarak da bilinmektedir. Atın ciddi şekilde kutsanması, fırtınalı Bulgar koşuları (at yarışı) ile ciddi bir saygı ile kutlanmaktadır. Güneş doğarken erkekler atların kuyruklarını ve yeleleri örerler, boncuklar, püsküller ve çiçekler ile süsledikten sonra sulamaya götürürler. Kadınlar ritüel ekmeklerini kendileri yoğurarak hazırlarlar ve pişirdikleri ekmeklerden atlara da verirler. Ayrıca buğday da kaynatırlar ve daha sonra bu kaynatılan buğday kilisede kutsanır. Sonrasında ilgiyle izlenen at yarışı gelir – at koşusu. Kazanan ödüllendirilir - ata genellikle bir dizgin, sahibine ise - bir gömlek veya havlu verilir.

22. BLAGOVEŞTANİE (HAYIRLI HABER – DUYURU BAYRAMI)

25 Mart'ta Ortodoks Kilisesi, Duyuru Bayramı'nı kutlamaktadır - Başmelek Cebrail tarafından Meryem Ana'nın tertemiz gebelik ile bir oğlan doğuracağı müjdesini verdiği gündür. 7. yüzyılda Ortodoks Kilisesi'nde kurulmuştur. Duyuru Bayramı Blagovets olarak da adlandırılır ve dünya ısınmaya başladığı, ilkbahar ekinoksuyla ilişkilidir. Lent'te olmasına rağmen, büyük şenlik nedeniyle balıklar istisnai olarak yenebilir, bu nedenle genellikle masada bulunur. Geleneksel olarak, genellikle bir balık kapama – yani pilavlı balık hazırlanır. Bayram, baharın başlangıcına denk gelir ve bu nedenle geleneksel olarak "yeşil bir şey" hazırlanır (ısırgan otu, ıspanak, labada vb.).

Halk gelenekleri

Yazın temiz karşılanması için Blagovets'e karşı ev sahipleri bahçelerini ve evlerini süpürürler ve yıl boyunca hastalıklardan kurtulmak için çöp her zaman ateşe verilir. Blagovets bayramına yakın kadınlar beyaz ve tatlı hale gelmek için balkabağı ekerler, ipek böceği üreticileri ise ipek böceği tohumlarını koynunda

çıkmasını sağlarlar ve özellikle de havanın iyi olmasına dikkat ederler ki yıl boyunca elde edilen ipek hayırlı olsun. Arıcılar kovanları açar ve yılın ilk tatlı balı toplamak için arıları serbest bırakırlar. Blagovets'te insanlar leylek ve kırlangıçlarla karşılaşılır. Bu gün herkes, guguk kuşunun şarkısını duymadan önce, iyi beslendiklerinden, ceplerinde bozuk para bulduklarından ve kalplerinde yıl boyunca sevgi, tok ve mutlu olmak için iyi bir ruh haline sahip olduklarından emin olmak isterler. Blagovets ayrıca hazine avcıları tarafından da kutlanan bir gündür. Gömülü bir mülkün olduğu yerde, Blagovets gününe karşı, paranın yerden mavi bir alev yaydığına inanılıyor. Bu nedenle, gece yarısından ilk horozlara kadar hazine avcıları, onlara zenginlik kazandıracak alevi görmeyi umarak höyükler etrafında, kurumuş kuyuları ve ıssız yerleri dolaşırlar. Bu günde güneş doğmadan önce, bir veya üç yerde veya bahçenin her köşesinde ateş yakılır ve üzerine sığır gübresi konarak tütsü olması sağlanır, bu şekilde evin sürüngenlerden kurtulacağına inanılmaktadır. Bu gün öldürülen bir yılan şifa olarak kabul edilir. Bu gün yeni kıyafet veya ayakkabı satın almak ve aynı gün giymek iyidir. Yeni kıyafetler giyildiğinde: "Tanrım, yıl boyunca yeni bir şey giymeme izin ver" dileğinde bulunulur. O gün, kız çocukların kulaklarını küpe takmak için delerler, bu günde bu işlem yapıldığında daha az acı çekeceklerine inanılır. Bugün cebinizde para olmaması iyi değildir, tüm yıl boyunca parasız kalacaksınız anlamına gelir.

23. TSVETNİTSA (Palm Pazar)

Palm Pazar, Paskalya'dan bir hafta önce Ortodoks ve Katolik ve Protestan kiliselerinde kutlanır. Bu gün, Hıristiyan kilisesi, Yahudi Fısıh'tan önceki günlerde İsa Mesih'in Kudüs'e girişini kutlamaktadır. Yeni Ahit İncil'e göre, Mesih bir eşeğe binerek şehre gelir ve inananlar giysilerini ve zeytin dallarını önüne sererek onu selamlarlar. Herkes şarkı söyler, "Hosanna! Mübarek, İsrail kralı olan Rab adına gelen kişidir". Bu gün kilisede dua edilir ve söğüt dalları kutsanır. İnananlara dağıtılır ve herkes onları sağlık için evlerine götürür. Kapılar söğüt dallarıyla süslenmiştir ve kilisede kutsanmış söğüt dallarından çelenkler yapılır. Söğüt dalları, İsa Mesih'in Kudüs'te karşılandığı palmye ağaçlarını simgelemektedir.

Halk gelenekleri

O gün, kızlar "lazar oynuyor". Lazarus ataerki Bulgar köyünün ritüel sisteminde önemli bir yer tutmaktadır. Bu sayede insanlar, gelecekteki yaşam seyri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olma konusundaki derin ihtiyaçlarını ifade etmektedirler, bu nedenle soğuk kış günlerinden ve baharın başlangıcından sonra doğanın yeni bir yaşam için uyanmasıyla ilişkili olan Trakyalıların ve Proto-Bulgarların pagan tatillerinin izlerini ortaya koymaktadır. Sadece kızlardan oluşan 8 ila 12 kişilik gruplar dans eder, ancak kızlar çift ve ergenlik çağına gelmiş olması gerekmektedir.

Onların katılımı ataerki toplum tarafından dayatılmıştır, çünkü evlilik ilişkilerine hak kazanmak için kızların Lazarus olması gerekiyordu. Lazar'da bir ritüel eylem kompleksidir, ritüel kıyafetleri, ritüel şarkıları ve ritüel dansları birbirine bağlıdır ve birbirini tamamlar. Grupta ayrıca 2-3 daha küçük genç kız da bulunmaktadır, onlar lazar oynayan kızlara verilen hediyeleri taşır ve söylenen şarkıları öğrenirler. Lazarlar el ele tutunmadan oynarlar. Köydeki genç ve yaşlıların saygı duyduğu ve sevilen "en baş" kız, dansın lideri olarak seçilir. O çok önemli bir rol oynamaktadır – ev sahibinin bahçesinde kızlar şarkı söyleyip dans ederken o evin hanımının yanına gider ve sağ omzuna bir havlu atarak beyaz yumurta, peynir, un, ceviz, hoşaf ve bozuk para vermesini beklemektedir. Ev sahibi, evin hanımı, çocukları, bekar erkek ve kızlar hakkında şarkılar söylenir - hepsi sevgi, evlilik, aile ve gelecekte verimlilik beklenen övgülerdir. Lazarus'u bitirdiklerinde, her bir lazarka çelengini ahşap bir yarasa üzerine koyar, sonra hepsi çelenklerini akan suya koyarlar ve çelengi ilk olan kızı izlerler çünkü yıl içinde ilk evlenecek olanın o olduğuna inanılmaktadır.

24. KUTSAL HAFTASI

Kutsal Hafta (Acı Çekme Haftası da denir) İsa Mesih'in yaşamının son haftasıdır. İsa Mesih'in Kudüs'e kutlamalarla girmesi ile başlar ve dirilişi (Paskalya) ile biter. Bu haftanın her gününe Kutsal denir - Kutsal Pazartesi, Kutsal Salı vb. Paskalya orucunun son haftasıdır ve kilise tarafından her gün özel hizmetler verilmektedir. Kutsal Hafta birçok Hıristiyan için, özellikle günahları, Kurtarıcı'nın çabaları, hepimiz için yaptığı fedakarlık üzerine düşünmeleri için bir fırsattır.

Kutsal Perşembe

Son Akşam Yemeği Kutsal Perşembe günüdür. Bu, aynı zamanda, Komünyon'un kutsal gününün günüdür. Akşam yemeğinden sonra Mesih bir somun ekmek almıştır, kutsamıştır ve "Alın, yiyin, bu benim bedenim!" sözleriyle tüm öğrencilerine parçalar dağıtmıştır. Sonra kupayı alarak şöyle demiştir: "Hepiniz ondan için. Bu Yeni Ahit'teki kanım, ki bu sizin ve birçoğu günahların ortadan kaldırılması için dökülüyor". İsa Mesih öğrencilerine ihanete uğradığını söylemiştir. Ölüm cezası İsa Mesih'e ilan edilmiştir ve Pontius Pilatus tarafından onaylanmıştır. Aynı akşam, bazı Yahudi inançlarına göre ertesi günün başlangıcı (gün batımından sonra) çarmıha gerilmiştir. Kutsal Perşembe aynı zamanda Paskalya yumurtalarının boyandığı gündür. Erken kalkılır ve yumurtaların boyaması başlar. İlk yumurta kırmızıya boyanmalı ve Meryem Ana simgesinin önüne yerleştirilmelidir. Sağlık için çocukların yanaklarında, alınlarında ve çenelerinde vafiz işareti yapılmaktadır.

Kutsal Cuma

İsa'nın büyük ıstıraplarının günüdür. Buna Kutsal Cuma denir. Muhtemelen bu, Hıristiyanlığın en üzücü günüdür. Mesih alçakgönüllülikle aşağılanmayı, kırbaçlanmayı, tokatlarla dövülmeyi, kafasına dikenden taç takılmasına kabullenmiştir ve omuzlarında ölüm yerine yükselirken çarmıha gerileceği ağır haçı taşımak zorunda kalmıştır. Golgota üzerinde eşkiyalar arasında çarmıha gerilmiştir ve acı içinde ölmüştür. Güneş tutulması ve deprem olmuştur. Bu gün onun acılarına adanmıştır. Akşam, İsa'nın mezarında tasvir edilen gövdeli örtünün üzerinde, Mesih'in bir yapılmıştır.

Halk gelenekleri

Paskalyadan bir hafta önce olan hafta Bulgarlar tarafından Kutsal veya Kutsal Pazar olarak adlandırılır ve insanlar için bir dizi yasak ve kısıtlama içerir. Kilise ayinleri dışında tüm hafta şarkı söylenmez, insanlar dans etmez ve müzik çalmazlar.

AYDIN KIYAMET – PASKALYA

Paskalya olarak adlandırılan Kutsal Haftanın son (Pazar) günü, Mesih'in aydın dirilişidir. Gece yarısından önceki akşam, Cumartesi günü, büyük bir ayin ile kutlanır ve tam olarak gece yarısı rahip "Mesih dirildi" kelimeleriyle Dirilişi ilan eder ve "Gerçekten de dirildi!" diye cevap verilir. Diriliş'in açıklanmasında, rahip yanan bir mum çıkarır ve orada olan herkes mumunu rahibin mumundan yakarak evlerine götürürler. Bulgar piskoposları her yıl mezarından kutsal ateş getiriyorlar. Bu, oradaki tapınakta kendini ateşleyen ateştir. İlk başta ısı yoktur, ancak biraz yaktıktan sonra gerçek bir sıcak ateş olur. Bu kutsal ateş tüm kiliselere yayılır ve tam saat 12'de, kutsal tören bittikten sonra, rahip bu ateşle yakılan bir mumu dışarı çıkartır. Herkes bir parça alabilir. Yanan mum ile sağlık ve mutluluk için kilise etrafında üç kez dönülür. Bir kişi evine döndükten sonra, elinde aynı mumla, tüm odaları dolaşırlar ve bu evi korumak için Rab'be dua eder. Sonunda, mum kapı eşiğine bırakılır ve orada yanar.

Halk gelenekleri

Hıristiyanlığın ortaya çıkmasıyla birlikte bayram, İsa Mesih'in dirilişi ile ilişkilidir dolayısıyla Yahudilerin ve Hıristiyanların bayramı zamanla çakışır. İnsanlar der ki "Kırmızı yumurta olmayan Paskalya Paskalya değildir!". Paskalya için yumurta boyama uygulaması, bayramın kendisi kadar eskidir. Halk inançlarında, yumurta yaşamın başlangıcı, doğada yenilenme süreçleri, yeniden doğuş ve yeni hayata dirilişin bir sembolü olarak anlaşılmaktadır. Bu nedenle, tüm eski mitolojiler, "tüm dünyanın" bir yumurtadan yaratıldığı inancını yansıtır. Orta Çağ'da yumurta, evrenin dört elementini sembolize etmektedir: kabuğu dünyayı temsil eder, zarı havayı, protein suyu ve yumurta sarısı ateşi temsil etmektedir. Paskalya'da, yanmamış bir mum yakılır. En yeni elbiselerle Paskalya bayramı kutlanır.

25. GERGYOV DEN (Aziz Georgi günü)

6 Mayıs'ta Bulgar Ortodoks Kilisesi, Mesih Aziz Georgi'nin gününü kutluyor - Hıristiyan inancına göre şehittir, Roma imparatoru Diocletian döneminde 303 yılında ölmüştür, ayrıca bu gün Cesaret Günü ve Bulgar Ordusu günü olarak da kutlanmaktadır. Aynı zamanda Çoban Bayramı olarak da kutlanmaktadır. Genç Georgi, babasının ayak izlerini takip ederek iyi bir asker olduğunu kanıtladığında orduya katılmıştır ve hızla ordu saflarında yükselmiştir. Yaşamına göre, 303'te Diocletian, imparatorluk boyunca Hıristiyanlara sistematik zulüm için bir yasa yayınlamıştır. Georgi'ye zulme katılma emri verilmiştir, ancak bunun yerine kendini bir Hıristiyan olarak ifşa etmiş ve imparatorun kararını eleştirmiştir. Öfkeli Diocletian, Georgi'ye işkence edilmesini ve hain olarak infaz edilmesini emretmiştir. Efsaneye göre, zindana götürüldüğünde, askerlerin mızraklarından biri azize dokunduğu anda yumuşar ve ikiye katlanır. Böylece Georgi dini için korumaya geçtiğinden dolayı Tanrının onu koruduğuna inanır. Genç savaşçının maruz kaldığı çeşitli işkenceler olmuştur, onu tahta bir tekerleğe bağlayarak vücudunu demir bıçaklarla kazımışlardır. İmparator öldüğünü düşünerek Apollon tapınağında onu kurban olarak sunmaya gitmiştir, ancak sonra bir mucize olmuştur: şehidini iyileştiren ve serbest bırakan bir melek ortaya çıkmıştır. Aziz'i üç gün boyunca sönmemiş kireçli bir çukura atma emri gelmiştir. Aziz Georgi çukura tek başına ağzında bir dua ile girmiştir ve yara almadan çıkmıştır. Bu mucizeden sonra, birçok insan mucizeler yapan Rabbe inanmaya başlamıştır. Ertesi gün, zamanının büyük bir büyücüsü olan Athanasius, Diocletian tarafından çağırılmıştır ve Mesih'in güçlü inancını kırmak amacıyla güçlü bir zehir hazırlamasını istemiştir, ancak Aziz Georgi korkusuzca hazırlanan ilacı içmiştir. Kısa bir süre sonra Hıristiyanlar, ölümünden sonra gerçekleştirdiği birçok mucize için, bir cennet savaşçısı ve koruyucusu olarak onu anmaya başlamışlardır. Georgi tarafından gerçekleştirilen ve sıklıkla ejderha öldüren bir süvari olarak simgelenmektedir ve en ünlü mucizelerden biri, bugünün Beyrut'u, Aziz Georgi'nin bedeninin yattığı Lida kentinden çok uzak olmayan Virit şehrinin yakınında gerçekleşen mucizedir.

Halk gelenekleri

Aziz Georgi Günü, koyun ve keçilerin otlaması ve ilk sağımları ile ilişkili eski bir pagan bayramına kadar uzanır. Georgius eski Yunancadan gelir ve "çiftçi" anlamına gelir. Bayram için çeşitli ekmekler yoğrulur - haçlılar, çoban ekmekleri, kekler ve kurabiyeler veya evin gelininin yaptığı Aziz Georgi için özel bir gevrek şeklinde ekmek. Ev sahibi bir de gergyovden kuzusu keser. Şenlikli yemeklerden sonra tüm köy dans için toplanır, gençler bir tartıda tartılır, sağlık için salıncakta sallanırlar ve hayvanları çoğaltmak için küçük

ziplamalı horonlar oynarlar. Sağlık için bu günde gençlerin kendilerini tartmaları ve sallamaları tavsiye edilir. Bu aynı zamanda Cesaret Günü ve Bulgar Ordusu'nun bir bayramıdır ve Bulgaristan Cumhuriyeti'nde resmi bir bayramdır - askerlerin profesyonel bir bayramı ve "Cesaret İçin" Askeri Düzeni bayramıdır.

26. AZİZ KONSTANTİN VE HELENA

21 Mayıs, Kutsal Havariler Büyük Konstantin ve annesi Kraliçe Helena'nın gününü kutlar. Üçüncü ve dördüncü yüzyılın başlarında Konstantin, Hıristiyanlığın en şiddetli muhaliflerinden biri olan İmparator Diocletian'ın (284-305) saltanatından sonra Roma İmparatorluğu'ndaki gücü devralan dört kraldan biridir. 324'te, imparator ilan edilen Konstantin, tüm Roma İmparatorluğu'nun tek hükümdarı olmuştur. O zamandan beri Hıristiyanlar sürekli himayesinin tadını çıkarmaya başlamışlardır. Licinius'a karşı kazandığı zaferden kısa süre sonra Konstantin yeni bir başkent kurmak istemiştir. Küçük Bizans şehri, Boğaz ve Karadeniz'de buluna yerleşim yerini beğenmiştir. İçine yerleşmiştir ve 330'da Roma İmparatorluğu'nun başkenti ilan etmiştir ve İkinci Roma olarak adlandırılmıştır. Ancak, isim kabul edilmemiştir ve vatandaşlar şehri Konstantinopolis ve imparatorları Büyük Konstantin olarak adlandırmaya başlamışlardır. Efsaneye göre, Konstantin'in annesi - Mesih'in inancını çok daha önce benimsemiş olan Kraliçe Helena - Kudüs'e bir yolculukta Aziz Konstantin'e eşlik etmiştir ve mucizevi bir şekilde Rab İsa Mesih'in çarmıha gerildiği haçı keşfetmiştir. Hıristiyanlığın yayılması ve korunmasıyla ilgili eşit apostolik aktiviteleri için Aziz Kraliçe Helena ve Büyük Aziz Konstantin, Kilise tarafından azizlere eşit havariler, Hıristiyanlığın patronları olarak kanonlaştırılmıştır.

Halk gelenekleri

Bu gün Stranca Dağı bölgesinde ateş dansçıları kutlama yapmaktadırlar. Günümüzde ateş dansçıları Bulgar ruhunun gücü için hayret ve hayranlık uyandır bir hatıra olarak anılmaktadır. Daha şafak vaktinde genç ve yaşlı erkekler ateşin yakılacağı odunları toplarlar. Akşam olduğunda ise şenlik başlar. İkonlarla erkekler ve ateş dansçıları kilisenin etrafında üç kez dolanırlar ve ateşin yanında dururlar. Bir gayda çalınır, davul daha sık olur ve ateş dansçıları yalınayak oynamaya başlarlar. Önce ateşin etrafında ve onları "yakaladığında" ateşe adım atarlar. Ritim büyüleyici, ezici, kutsal, ve ateş dansçıların "wa-a-ah!" sesi ile bölünür. "Kuyruklu" ikonuyla oynarlar, elleriyle ateşe

dokunurlar ve etraflarında ateşli molozlar kıvılcım çıkarır. İnananlar için bu, insanüstü gücün açık bir kanıtıdır - aziz bu gün ateş dansçıları korur. Çok önemli bir husus ise, ateş dansçısı olmaya hazırlıktır. Tam da psikolojik olarak kendini hazırlama ve şartlamayla ayaklarının soğutulması, bacakların kan damarlarının kasılması ve giderek ağrı hissini kaybolması veya ısı hissini azaltılması zihinsel tutumla elde edilir. Ateş dansçısının ayın sırasında düştüğü kendinden geçmiş durumu, ağrıyı hafifletmek ve yanmamak için fizyolojik olarak yeniden ayarlamayı daha da yoğunlaştırır.

27. ENYOVDEN - VAFTİZCİ AZİZ YAHYA'NIN DOĞUŞU (Yaz Ortası Günü)

24 Haziran'da Doğu Ortodoks Hıristiyan Kilisesi Vaftizci Yahya'nın Doğuşunu kutlamaktadır. Kadınlara doğanların en büyüğünün doğumu, Kutsal Bakire'den sonraki en büyük adamın doğumu kutlanmaktadır. Aziz Yahya, dağlık Filistin bölgesinde yaşayan rahip Zekeriya ve Elizabeth'in ailesinde doğmuştur. Yaşlılığa ulaştıklarında daha henüz çocukları yokmuş. Bir gün, Zekeriya, Kudüs'teki vardiyasında bir rahip olarak tütsü yakmak için tapınağa girdiğinde, bir Tanrı meleği ona görünmüştür ve ona şöyle demiştir: "Karıınız Elizabeth size bir oğul taşıyacak ve onun adını Yahya koyacaksınız". Aziz Zekeriya meleğin sözlerine inanmamıştır, bu yüzden melek ona şöyle demiş: "Ben Tanrı'nın önünde olan Cebraill'im ...ve bu söylediklerim gerçekleşeceği güne kadar sessiz kalacaksın ve konuşamayacaksın, çünkü zamanı geldiğinde gerçekleşeceklerine inanmadın". Altı ay sonra, Kurtarıcımız İsa Mesih'in Doğuşundan sonra, Herodian askerler tarafından Bethlehem bebeklerin katledilmesinde Elizabeth ve çocuğu çöle kaçmış, Tanrı'nın emriyle gizlenmeleri için dağın aralanmasıyla oluşan mağarada saklanmışlardır. O zamanlar

kurban edilmek için Kudüs'te bulunan Zekeriya, karısı ve çocuğunun nerede olduğunu söylemediği için öldürülmüştür.

Halk gelenekleri

Enyovden (Yaz Ortası Günü) genç ve yaşlının en sevdiği yaz kutlamalarından biridir ve yılı ikiye bölmektedir. Ondan sonra kışın insanlara doğru uzun yolculuğa çıktığı düşünülmektedir. Enyo'nun paltosunu giyip kar için gitmesi hikayesi, insanlara uzun soğuk ayları düşünme zamanının geldiğini hatırlatmaktadır. Güneş'in nasıl "üç kez döndüğünü" görmek için günün sabah erken saatlerinde kalkılır ve her kim çiyde "yılanmayı" başarabilirse - hastalıklar bir sonraki Yaz Ortası Gününe kadar ondan uzak duracaktır. Şifalı otlar bu sabahın erken saatlerinde toplanır, çünkü sabah toplandıklarında güçlerinin en büyük olduğuna inanılmaktadır.

Yıl boyunca ailedeki tüm hastalıkları tedavi etmek için 77 buçuk bitki toplamaya çalışılır (galyum bitkinin yarısı, sapın yarısı çiçekle birlikte koparılan galyum çiçeği ve sapın diğer yarısına kırmızı bir iplik bağlanır ve tarladaki kökle birlikte bırakılır).

28. USPENİE NA PRESVETA BOGORODITSA (Kutsal Bakire'nin Göğe Kabulü)

Kutsal Bakire'nin Göğe Kabulü, Kutsal Bakire'nin ya da Tanrı'nın Büyük Annesinin Göğe Kabulü (15 Ağustos) en büyük Hıristiyan bayramlarından biridir. Bu gün Tanrı'nın Annesinin ölümüne ya da Göğe Kabulü'ne adanmıştır. O gün ile ilgili efsanesine göre, elçiler, Tanrı'nın Kutsal Annesine veda etmek ve saf bedenini gömmek için vaaz ettikleri yerlerden toplanmışlardır. Bu gün, 64 yaşındayken Tanrı'nın Annesinin

dünyevi hayatı terk ettiği ve oğluna gittiği gündür. Ölümünden üç gün önce, baş melek Cebrail ona Tanrı'nın onu sonsuza dek hüküm sürmek için krallığına götürmek istediğini bildirir. Gethsemane yakınındaki bir mağaraya gömülmüştür ve mağaranın girişi bir taşla kapatılmıştır. Birkaç gün sonra merhum Havarî Thomas'ın Tanrı'nın Annesine ibadet etmesi için mağara açıldığında sadece örtüsünü bulurlar. Masadan kalkarak havariler melek şarkılarını duyarlar ve bulutlarda, kendilerine "Sevinin, çünkü ben hep sizinleyim" diyen, meleklerle çevrili saf Tanrı Annesi'ni görürler.

Halk gelenekleri

Kutsal Bakire'nin Göğe Kabulü büyük bir halk bayramıdır. Bu günde, kimse bir şey yapmaz, çalışmaz. Kurbanlar verilir ve hastalar şifa bulmak için geceyi kutsal yerlerde geçirir. Yine, sağlık ve daha fazla verim alma için kilisede hasat edilen ve önceden kutsanan karpuz, üzüm, bal, ilk mevsim meyvelerinden dağıtılır - Tanrı'nın Annesi'nin şenlikleri gece geç saatlere kadar devam eder. İnsanlara göre, bu gece büyük yaz sıcaklarının sonunu ve sonbaharın başlangıcını işaret etmektedir.

29. İSA MESİH'İN DOĞUŞU

İsa Mesih'in Doğuşu (25 Aralık) en aydın Hıristiyan bayramlarından biridir. 25 Aralık, yeryüzünde insan günahlarını kefarete veren Tanrı'nın oğlu İsa Mesih'in Doğumu kutlanmaktadır. İsa Mesih, Judea eyaletinin Bethlehem şehrinde doğmuştur. Doğumdan kısa bir süre önce, annesi Meryem, Joseph ile Bethlehem'e gitmiştir. Orada bir handa yer bulamadıklarından dolayı çobanların koyunları hapsettiği şehir dışındaki bir mağaraya sığınmak zorunda kalmışlardır. Mağaranın içinde, Meryem ana oğlunu doğurmuştur ve kundak beziyle kundaklayarak onu bir eşek ve bir öküzün bağlı olduğu bir yemliğin içine koymuştur. Hayvanlar nefes alarak bebeği ısıtmıştır. Bulgaristan'da bayram 24 Aralık'ta başlar - Noel Arifesi. Bulgaristan'ın her bir köşesinden Noel şarkıcıları yola çıkar. Noel şarkılarına sadece erkekler katılır. Küçük Noel şarkıcıları 24 Aralık günü gün boyunca dolaşarak, kızılık sopası ve çantalarla donanmış, kapılara vurarak evlere girerler ve sağlık ve bereket için şarkılar ve şiirler söylerler.

Halk gelenekleri

NOEL AKŞAM - 24 Aralık

Noel veya Tütsü Gecesi, Noel olarak da adlandırılır. Sabahın erken saatlerinde evin hanımı "bogovitsa" yoğurur - ev için ritüel ekmek, evin kızı ise Noel şarkısı söyleyen kişilerden seçtiği kişiye verecek olan gevrek şeklinde ekmeğini yapar. Ayrıca ziyafet masası hazırlarlar. Ataerkil Bulgar evinde, konuk odasının zeminine saman serpilir, Noel akşam yemek masasına 7, 9 veya 12 yağsız yemek hazırlanarak servis edilir. Tüm aile toplandığında, evin hanımı yemek yemeklerin bulunduğu sofrayı, evin içini ve dışını tütsüyle gezerek şöyle der : "Gel Tanrım, yardım et, gelecek yıl da sağ salim tekrar Noel Arifesini bekleyelim. Tanrı mallara ve insanlara sağlık ve refah versin!". Herkes bir ağızda „Amin“ der. Noel arifesinde Noel şarkıcıları çıkar. Şarkıcıların hazırlanması Noel oruçlarında başlar. Sadece bekar erkekler çıkar. Noel köydeki tüm evleri ziyaret ettikten sonra şafak vakti Noel Günü'nde sona erer. Noel arifesinde sofraya sadece etsiz yemeklerle donatılır - pilavlı lahana sarma, kırmızı biber lahana turşusu, fasulye, mercimek, fasulye ile doldurulmuş biber dolması, zeytin, haşlanmış buğday, hoşaf ve buna benzer diğer yemekler. Noel arifesinde bütün gece ateşin yandığı ev mübarek olarak kabul edilir. dışarı çıkmadığı evdir.

C.DİNİ GELENEKLER

Ortodoks Kilisesi, YEDİ tür ayin başlatmıştır: Vaftiz, Meshediş, Tövbe (İtiraf), Cemaat (Evakaristiya), Evlilik (Düğün), Rahiplik ve Yağlıkutsama (Maslosvet).

Her ayinin iki tarafı vardır - görünür ve görünmez. Gerçekten de, mucize sözleri gizlice söylendiğinde, bir rahip tarafından gerçekleştirilen sakramenttir. Kutsallarda Tanrı'nın lütfu, Kutsal Ruh'un görünmez armağanı ile alınır ve ayinlerde Tanrı'dan gelen inanç, merhamet, yardım ve korumanın güçlendirilmesi için dua edilir. Ayinler şunlardır: kutsal su, dua, ölen kişinin cenaze töreni, anma töreni, beş somun ekmek. Hıristiyanlığa giriş yedi vaftizden üçü gerçekleştiğinde Hıristiyan olunur, bunlar – Vaftiz olma, Meshediş ve Evakaristiya (Cemaate katılma).

30. HİRİSTİYAN VAFTİZİ

Vaftiz, Hıristiyan ayinlerinin ilkidir, bu yüzden Kilisenin kapısı olarak adlandırılır. Bu, onu kabul eden herkes Kiliseye tam üye olarak girer ve Hıristiyan olur. Vaftiz genellikle çocuk küçükken ve hatta bebekken yapılmalıdır. Ebeveynler genellikle ilk yılı bunun için en uygun zaman olarak seçerler. Hıristiyan inançlarına göre, vaftiz insanın ruhun günahlarından arınması ve yeni hayata hazırlıktır. Kilisenin asırlık geleneğine göre, vaftiz edilen kişinin bir vaftiz babası olması gerekir. Bu, halk geleneği tarafından yanlış bir şekilde algılandığı için bir ritüel konum değil, bir sorumluluktur, çünkü vaftizden sonra vaftiz babası yeni dönüşümün ruhsal ebeveyni ve daha sonraki yaşamında ona Hıristiyan inancındaki ve liderliğindeki büyümesinde talimat vermelidir, öyle ki tam bir Hıristiyan yaşamı sürebilsin. Vaftiz, vaftiz edilenlerin günahlarını yıkamak üzere olduğu suyu kutsayan bir rahip tarafından gerçekleştirilir. Aziz'in çağrısı ile Vaftiz suyundaki ruh tüm kötü etkilerden arındırılır ve kutsal bir güç kazanır. Sonra birkaç dua ve ayin gelir ve rahip alınına, göğsüne, kulaklarına, ellerine ve ayaklarına kutsanmış yağla

vaftiz eder. Sonunda, en önemli an geliyor – vaftizin kendisi. Rahip, vaftiz edilenleri üç kez suya batırır: "Tanrı'nın hizmetkarı ya da Tanrının kulu / isim / söyleyerek vaftiz edilmesi. Meshediliş, vaftizden hemen sonra gelir. İki ayinin birliği çok eskidir ve vaftiz, silinen ilahi *imajı* yeniden mühürler, meshediliş ise ilahi *benzerliği* geri yükler. Alında, gözlerde, kulaklarda, burun deliklerinde, ağızda, göğüste, kollarda ve bacaklarda kutsal merhemle haç biçiminde işaretler yapılır. Daha sonra rahip, vaftiz edilen ve çocuğun vaftiz babası dua ederek vaftiz kupelinin etrafında üç kez dönerler. Sonra rahip vaftiz suyunu vaftiz edilenin üzerine serpererek, "Sen haklısın, vaftiz edildin, Rabbimiz İsa Mesih adıyla yıkandın!". Kutsal ayin, yeni vaftiz edilenin saç kesimi ile sona erer - rahip, haç şeklinde dört bölgeden saç keser ve Tanrı'ya kutsama tasvir eder. Vaftiz sırasında kesilen saçlar o kişinin hayatı boyunca korunur.

31. HİRİSTİYAN DÜĞÜNÜ

Evlilik, yeni evlenen çiftin gönüllü olarak evliliğe girdiği bir ayindir ve rahibin kutsamasıyla ilahi lütf alırlar. Bu lütf evliliklerini kutsar, Mesih'in Kilise ile manevi birliğine yükseltir ve evlilik hedefine ulaşmalarına yardımcı olur: mükemmellik ve kurtuluş yolunda iki genç arasındaki karşılıklı yardımlaşmadır. Evlilik insan ilişkilerindeki en büyük mucizedir: iki kişi bir bütün olmaktadır; birbirini mükemmel ve tamamen seven iki kişi, sadece ikiden fazlası - bir bütün olurlar. Düğün töreni "Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un krallığı mübarek olsun" ünlemiyle başlar.

Taçlar yeni evlilerin kafalarına yerleştirilir. Çelenkler (kronlar) farklı anlamlara sahiptir - eski zamanlardan beri, bir kutlama olduğunda, insanlar çiçek çelenklerini başlarına zafer, sevinç ve birliğin sembolü olarak koyarlarmış. Hıristiyanlıktaki çelenkler, şu anda yeni evlilerin ve Tanrı'nın Krallığının saltanatının bir sembolüdür, çünkü her aile küçük bir "ev Kilisesi"dir. Yeni evliler sevgiye inanmaya, birbirlerine güçlü ve derinden inanmaya ve böylece sevgiye ve birliğe tanıklık etmeye çağırılır. Gelin ve damada emir verilen kısa dualarla, papaz çelenkleri (taçları) başlarından çıkarır. Son olarak, Tanrı'nın yeni evliler üzerindeki kutsamaları için dua ettiği son duaları, tüm yaşamlarının kutsanması için ve Tanrı karşısında yaptıkları her şey ve Tanrı kronlarını krallığına alması için dua eder.

32. SAF DUA – HRİSTİYANLIK YOLUNUN BAŞLANGICI

Doğumun 40. gününde, anne bebeği saf dua için kiliseye götürür. M nanç için kutsanmış olarak büyümesi için dua eder. Saf duanın organizasyonuna gelince, kiliseye sadece kırmızı şarap ve yağ veya zeytinyağı getirmek gerekir. Bir somun ekmek de getirilmesi iyidir, böylece ekmek evde parçalanarak yiyen herkesi aydınlatabilir. Bu günde, yenidoğan bebeğe ilk kez herkes bakabilir. Akrabalar hediyelerini sunar ebeveynler ise bebeğin sağlığı için ikramlar dağıtır.

KULLANILAN KAYNAKLAR:

- Prof. Ječko Atanasov tarafından derlenen koleksiyon, Yambol şehri tarihi
- Yambol Tarihçesi - Yambol Belediyesi 2015 yılı.
- Yambol bölgesinin tarihi için malzemeler – 1987 yılı
- „Yambol Müzesi'nden Haberler”
- Yambol Aziz Georgi Kilisesi - Ortodoks inancının ve Bulgar ruhunun koruyucusu. Yambol, 2009. - Dobrina Berova
- Kabile. Yer, araştırma, kaynaklar. İçinde: Kabile, Cilt 1. BAN. Sofya, 1982 Velkov, V.
- Trakya kaya sığınağı "Tavşan Tepesi" nin arkeoastronomik çalışması, Antik Trakya'da yerleşim hayatı koleksiyonu Yambol Stoev A., Varbanova Yu., 1994 yılı
- Kilise Yambol Manastırı prototipi "Aziz Alexander Nevsky Baev, Haralambi.
- Bakacik , Ayazmo - Petır Petrov
- Bulgaristan'da din turizminin gelişimi - gelenekler, çeşitlilik, senkretizm - Doç.Dr. Vera Nikolova
- Bulgaristan'daki Katolikler (1878 - 1989). Tarihsel araştırma. Sofya, 2002 Eldarov S,
- Bulgaristan'daki anıtlar, Başlık 1, Bölüm 1, Trakya. Sofya, 1888 Şkorpil, K. ve V. Şkorpil,
- Ortodoks Katolikliği ve Mesajı - Koev. T
- Yambol bölgesindeki arkeolojik anıtlar. Sofya, 1978. Dimitrova, D. Popov, J.
- Teolojik seminerin resmi sitesi- <https://sofia-seminaria.org/>
- Bulgar Patrikhanesi resmi sitesi - <https://bg-patriarshia.bg/>
- Sliven bölgesi piskoposluğu - Manastırlar, Bulgar Patrikhanesi Sitesi
- Bolyarovo Belediyesi resmi sitesi – www.bolyarovo.eu
- Elhovo Belediyesi resmi sitesi - www.elhovobg.org
- Elhovo ve bölgesi için turist bilgilendirme sitesi - www.elhovo.org

V. TÜRKİYE'DE İNANÇ TURİZMİ

Dinlerin ortaya çıktığı günlerden bugüne değin kişilerin ait oldukları dine ait öğretileri, ritüelleri gerçekleştirebilmek amacıyla kutsal saydığı yerleri ziyaret etmeleri, bu kutsal yerlere kitlesel hareketlerin de ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu kitlesel hareketler inanç turizminin de başlangıcı olmuştur. Zaman içerisinde kişilerin dini ritüel ve arzularını gerçekleştirmek maksadıyla düzenli olarak yaşadıkları yerlerden uzaklaşmaları gittikleri yerlerde belirli bir süre kalarak çeşitli turizm işletmelerinden faydalanmaları bu kitlesel hareketin turizm kavramı içerisinde değerlendirilmesini sağlamıştır. Dini yapılar (tapınak, sinagog, kilise, manastır, cami vs.), mekânlar (hac mekânı, kutsal topraklar, dini kişiliklerin doğduğu, yaşadığı veya hayatını kaybettiği yerler, izledikleri yollar), kutsal eşyalar (dini kişiliklere veya dinlere ait), festivaller, dini karakterli kutlama ve ayinler, inanç turizminin kapsamı içinde değerlendirilmektedir.

İnanç turizmi, farklı halk kültürlerinin tanınmasında, tanıtılmasında uluslararası bir diyalog kurulması konusunda ön plana çıkmaktadır. İnanç turizmi, dinlerin ortaya çıktığı dönemlerden bugüne kadar önemini korumuştur. Geçmişte insan hayatında kutsal yerleri ziyaret etmek dinî bir görevken bugün de aynı şekilde insan hayatının bir parçası olarak devam etmektedir. Din turizmine katılan turistler, farklı kutsal yerleri ziyaret ederken o insanların dinleri hakkında da bilgi sahibi olma fırsatı yakalamaktadırlar.

Her geçen gün dini duygularla seyahat eden insan sayısı artmaktadır. Din insan hayatındaki önemli unsurlardan biridir. Bundan dolayı dini sebeplerle insanların seyahatleri her yıl artmakta ve turizm için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Din konusu, hem dinin duygularla seyahat eden hem de bölgenin yerel halkı açısından önemli ve hassas bir durumdur. İnanç turizminin istenilen düzeylerde gerçekleşebilmesi için her şeyden önce yerel halkın dini sebeplerle seyahat eden insanlara, onların inançlarına ve dini duygularına saygı göstermesi gerekmektedir.

Din ve turizm arasında bulunan ilişkinin önemini kavrayabilmek için dinin turizm üzerindeki ekonomik ve sosyolojik boyutunu da anlamak gerekmektedir. İnsanlar dini inançlarının gereklerini yerine getirme konusunda harcamalarında daha cömert davranabilmektedirler. Bu durum da turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeleri inanç turizmi alanına yönlendirmektedir.

Türkiye coğrafi konumu sebebiyle geçmişte de bugün de pek çok dini inanişaya ev sahipliği yapmıştır. Bunların başlıcaları İslamiyet, Musevilik ve Hıristiyanlıktır. Bu sebeple özellikle bu üç semavî dine ait kutsal sayılan bazı mekanları da kendinde barındırmaktadır.

A. İSLAM DİNİ'NİN TÜRKİYE'DEKİ ÇEKİM MERKEZLERİ

Türklerin IX. Yüzyıldan itibaren Müslümanlığı kabul etmeleri ve Malazgirt Zaferi ile birlikte Anadolu'ya yerleşmeye başlamaları ile Anadolu'da yeni bir medeniyetin doğmasını sağlamıştır. Türklerden önce de Anadolu'da Müslümanlık izleri görülse de Türk devletlerinin Müslümanlık kültürünün yayılması için gösterdikleri çabalar en seçkin eserlerin bu topraklardan çıkmasına vesile olmuştur.

Anadolu Türk mimarisinde başta cami olmak üzere mescit, türbe, kümbet, medrese, çarşı, köprü, kale, köşk ve saray gibi değişik işlevli yapılar bir araya getirilerek bir bütünlük içinde oluşturulmuştur.

Müslüman âlemi için kutsal sayılan yerlerden bazıları şunlardır:

- İnsanlığın ikinci atası sayılan Nuh peygamberin tufanda üç oğlu ve gelini ile birlikte gemisinin karaya oturduğu Ağrı dağı ülkemizdedir.
- Hazreti İbrahim peygamberin yaşadığı yer Urfa ilimizdedir.
- Yavuz Sultan Selim'in 1517 yılında Mısır seferinden sonra İstanbul'a getirdiği kutsal emanetler Topkapı Müzesinde bulunmaktadır.
- İslam Peygamberi Hazreti Muhammed'in sancaktarlığını yapmış olan Halid Bin Zeyd'in (Ebu Eyüp Ensari-Hazreti Eyüp) türbesi İstanbul'da Eyüp semtindedir.

- Ünlü İslam bilgini Mevlana Hazretlerinin türbesi Konya'dadır.
- UNESCO'nun Dünya mirasları listesinde bulunan Selimiye Camii de Edirne ilimizde bulunmaktadır.

B. MUSEVİLİĞİN TÜRKİYE'DEKİ ÇEKİM MERKEZLERİ

Türkiye toprakları bilinebilen en eski dönemlerden bu yana çeşitli din ve kültürlerin beşiği olmuştur. Türkiye toprakları sadece Yahudi nüfusa sahip olduğundan değil, Yahudiliğin kutsal kitabı Tevrat'ta geçen pek çok mekâna da ev sahipliği yaptığı için Musevilik açısından da önemli yerlerden biridir. Türkiye sınırları içinde bulunan ve Yahudi kutsal kitabı Tevrat'ta geçen başlıca mekânlar; Dicle ve Fırat nehirleridir. Tevrat'a göre, Tanrı Âdem'i yarattıktan sonra Âden'de bir bahçe yaratmış ve Âdem'i buraya yerleştirmiştir. Buradan bir ırmak çıkmış ve bu ırmak dört kola ayrılmıştır. Bu ırmağın iki kolu Dicle ve Fırat nehirleridir. Bu iki nehir kaynağını Doğu Anadolu Bölgesi'nden alan iki akarsudur. Tanrı Mısır'da Nil Nehri üzerinden Fırat'a kadar olan bu bölgeyi Yahudilere vaat ettiği için bu bölge Yahudiler tarafından kutsal sayılmakta ve "vaat edilen topraklar" olarak adlandırılmaktadır. Yahudilik açısından önemli olan bir diğer bölge ise Harran bölgesidir. Tevrat'a göre Hz. İbrahim bir süre Harran'da yaşamıştır. Hatta kardeşlerinden birinin adı da Haran'dır. Hz. Yakup da bir süre Harran'da yaşamıştır. Hz. İbrahim ve Hz. Yakup Yahudilerin büyük atalarındandır. Bu nedenle Harran bölgesi de Yahudiler için kutsal sayılmaktadır.

Günümüzdeki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı 25.000 kadar Yahudi'nin Türkiye'de yaşadığı tahmin edilmektedir. İstanbul'da oturan tarihi Haham Başılığa bağlıdır. Ankara, İzmir ve İstanbul başta olmak üzere bazı büyük şehirlerde havraları ve küçük cemaatleri bulunur. İsrail devletinin kurulmasından sonra büyük bir kısmının Türkiye'deki sayıları giderek azalmaktadır. Ancak son dönemlerde bu göçlerin durduğu gözlenmektedir.

C. HRİSTİYANLIĞIN TÜRKİYE'DEKİ ÇEKİM MERKEZLERİ

Hıristiyanlar tarafından kutsal olarak görülen 10 önemli merkezden 8'i Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisindedir. Bunlar Antakya (Antioch), Urfa, Kapadokya (Cappadocia), Tarsus, Demre, İznik (Nicaea), İstanbul (Constantinople) ve Efes (Ephesos)'dur.

Bunların dışında Anadolu topraklarında;

- Hz. İsa'nın annesi Meryem Ana'nın evi Selçuk Efes'tedir.
- Noel Baba olarak bilinen Aya Nicolas'ın mezarı Antalya'nın Demre bucağındadır.
- Tarsus, Hıristiyan Azizlerinden St. Paul'un doğum yeridir.
- Dünya Ortodokslarının merkez patrikhanesi İstanbul'da Fener semtindedir.
- Hıristiyanlık dininin ilk yeraltı şehirleri (Katakomb) Nevşehir'in Kaymaklı ve Derinkuyu yöresinde bulunmaktadır.

Gerek Hıristiyan camiaya tam olarak tanıtılmadığı için kayıtlara rağmen bilinmeyen ve gerekse çeşitli sebeplerden göz ardı edilen kutsal Anadolu toprakları, bilinenin tersine;

- Tarihte ilk kez Hıristiyan isminin ortaya çıktığı,
- Aziz Luka'nın doğduğu yer (Antakya),
- Aziz Pavlus'un doğduğu yer (Tarsus),
- Aziz Palvus'un ilk resmi vaazını verdiği yer (Yalvaç),
- Aziz Pavlus'un ilk yolculuklarını yaptığı (Anadolu),
- İlk kadın manastırlarının bulunduğu (Eğridir Nis Adası),
- İlk Hıristiyan kiliselerinin bulunduğu (Anadolu),
- İncil'de kaydedilen kiliselerin çoğunun bulunduğu (Anadolu),
- Dünyanın yaradılışında ve Tevrat geçen ilk toprakların bulunduğu, peygamberlerin yaşadığı (Anadolu),
- Çeşitli sebeplerle yer değiştirilmesine rağmen, Dünya tarihinin büyük bir bölümünü halen üzerinde bulunduran Kutsal Toprakları barındıran yerdir.

Hıristiyan tarih sahnesinde en büyük olaylar Ön Asya coğrafyasında gerçekleşmiştir. Ön Asya bugünkü Türkiye toprakları üzerindedir. Azize Barbara İzmitliydi, Aziz Bartholomeos Hierapolis'te yeni dini yayma çalışması yapan 70 gençten biriydi, Kayserili Eusebios kilisenin tarihini yazmıştır. Anadolu'nun tümünde bugün de görülüp ziyaret edilebilen Hıristiyanlık dönemi kültür varlıkları bu dönemin bir diğer tanıklarındır.

VI. SÜLOĞLU-EDİRNE BÖLGESİ İNANÇ TURİZMİ

Edirne antik çağlardan bu yana önemli yerleşim yerlerinden biri olmuştur. Bundan dolayı pek çok inanış ve efsaneye ev sahipliği yapmıştır. Edirne'nin inanç turizmi açısından önemini kavrayabilmek için öncelikle Edirne'nin tarihteki yerine değinmek gerekmektedir.

A. EDİRNE TARİHÇESİ

Edirne, tarihi kayıtlarda çeşitli adlar altında isimlendirilmiştir. Bunlardan en eskisi, Bizanslı bazı tarihçilerin Goneis, Oresia, Orestias diye adlandırdıkları Uscudama'dır. (123-124) yıllarında Roma İmparatoru Hadrianus, Edirne'ye yaptığı bir gezide stratejik bakımdan yerini çok beğendiği için Orestia kasabasına "Şehir Hukuku" armağan etmiş adını, kendi adından esinlenerek "Hadrianapolis" şeklinde değiştirmiş ve şehir uzun süre bu adla anılmıştır.

1959 yılında yapılan Çardakaltı kazılarında, bölgenin tarih öncesi devirlere ait bilgilerine de ulaşılmıştır. Edirne ve çevresinin yerleşim merkezi olarak çok eski devirlerden beri toplumların yaşamına ve çeşitli medeniyetlerin oluşmasına sahne olduğu da belgelenmiştir. Bu kazılarda Cilalı Taş, Bakır ve Tunç devri medeniyetlerine ait yerleşim alanları ortaya çıkarılmıştır.

Edirne zaman içinde pek çok topluluğun hakimiyetine girmiş, pek çok kez el değiştirmiştir. Edirne'yi hâkimiyeti altına alan başlıca kavimler Persler, Makedonya Krallığı, Romalılar, Bulgarlar, Bizans, Osmanlı ve son olarak Türkiye Cumhuriyetidir.

B. EDİRNE İNANÇ MERKEZLERİ

Edirne mitolojik dönemlerden itibaren pek çok farklı inanışa ev sahipliği yapmıştır. Mitolojideki nehir tanrıları inançlarından, tek tanrılı dinlere kadar geniş bir inanç yelpazesine sahiptir. Bu dini inanışlara ait yapılardan bazıları ne yazık ki günümüze ulaşamamışlardır. Ancak üç büyük dine ait kilise, camiler ve sinagogların yapısal olarak da manevi olarak da önemli yapılarına Edirne günümüzde de ev sahipliği yapar konumdadır. Bunlardan başlıcaları şu şekildedir;

VII. TÜRKİYE, EDİRNE – SÜLOĞLU BÖLGESİNDE KÜLTÜREL VE DİNİ MİRASLA İLGİLİ BAŞLICA 30 TURİSTİK MEKAN

1. SELİMİYE CAMİİ

Türk cami mimarisinin şaheserlerinden bir olan Selimiye Camii, Mimar Koca Sinan'ın "Ustalık eserim." Dediği yapıdır. Edirne'de Sarı Bayır denen mevkide eski sarayın baltacılar koğuşunun bulunduğu yerde yapılmıştır. Yapılacağı yeri Mimara Sinan'ın bizzat seçtiği bilinmektedir. Yapıldığı yerin sarı toprak özelliğinden dolayı cami yılların deprem ve fırtınalarına göğüs gerebilmektedir. Cami II. Sultan Selim tarafından yaptırılmıştır. Yapımı 6 yıl sürmüştür. 1575 yılında tamamlanıp ibadete açılmıştır. Padişah II. Sultan Selim Kıbrıs'ın fethinden elde edilen ganimetlerden 27760 keseyi caminin bitirilmesi için harcamıştır. Mimar Sinan Selimiye Camiinin yapımına başladığında 78 yaşında, tamamladığında ise 84 yaşındaydı.

Cami kare plan üzerine inşa edilmiştir ve kubbeyi sekiz fil ayak taşımaktadır. Bu görkemli kubbenin kilit taşına kadar olan yüksekliği 42.30 metre, çapı ise 31.26 metredir. Mimar Koca Sinan bu şaheser kubbeyi "Ayasofya'ninkinden 6 arşın daha yüksek, 4 arşın daha geniş bina eyledim." diyerek gurur payı çıkarmıştır.

Kesme taştan yapılan caminin iç bölümü 1.620 m² tamamı 2.475 m² bir alanı kaplamaktadır. Camiyi, kubbe kasnağında 32 küçük pencereyle, yüzlerdeki üst üste 6 dizide çok sayıdaki pencere aydınlatmaktadır. Mimarlık tarihi içinde en geniş mekana kurulmuş yapı olarak nitelenen Selimiye Camii, yerden yüksekliği 43.28 m. olan, 31.30m çapındaki kubbesiyle ilgi çekmektedir. Ayasofya'ninkinden daha büyük olan Kubbe, 6 m. genişliğindeki kemerlerle birbirine bağlanan 8 büyük payeye oturur. Köşelerde dört, Mihrap yerinde bir yarım kubbe merkezi kubbeyi destekler.

Mimar Sinan'ın yarattığı 8 dayanaklı cami planının en başarılı örneğidir. Önünde 18 kubbe ve 16 sütunla çevrili revak bulunmaktadır. Ortada, mermerden zarif bir şadırvan yer almaktadır. Son cemaat yeri, kalın yuvarlak 6 sütun üzerine 5 kubbelidir. mermer işlemeli giriş kapısının üzerindeki kubbe yivli, diğerleri düzdür.

Caminin 3.80 m. çapında, 70.89 m. yüksekliğindeki üçer şerefeli dört zarif minaresi bulunmaktadır. Giriş yönündekilerle şerefelere tek yolla, diğer ikisinde ise üç şerefeye ayrı ayrı yollardan çıkılmaktadır.

Selimiye'nin yapı malzemeleri Edirne piyasasından sağlanmıştır. Caminin inşaatına ilişkin belgelerde ise Enez'den bazı direkler, Marmara Adası ve Kavala'dan mermer getirildiği yazmaktadır. Evliya Çelebi de Seyahatnamesinde Atina ve Temaşalık denen bir bölgeden, beyaz mermer avlu için altı direk getirildiğinden bahsetmektedir.

II. Selim 22 Haziran 1567 yılında Edirne'ye gelmiş ve Avusturyalılar ile yapılan antlaşmaya kadar Edirne'de kalmıştır. Cami yapma fikrinin bu dönemde oluştuğu düşünülmektedir. Farklı bir anlatıma göre ise padişahın rüyasında İslam peygamber Hz. Muhammed'i rüyasında gördüğü ve peygamberin cami yapımı için Edirne'yi ve yapıldığı yeri işaret ettiği söylenmektedir.

Selimiye Camii'nin kubbesi de mimarlık tarihi açısından önemli bir yerdedir. Büyük kubbeler zamanla hem göğün hem Tanrının hem de politik gücün bir simgesi haline gelmiştir. Selimiye kubbesi bu anlamda sanayi öncesi mimarinin doruk noktası olarak görülmektedir.

Selimiye'nin güzelliklerinden biri de müezzinler mahfelidir. Müezzin mahfeli; müezzinlerin imamın tekbirlerini geride kalan saflara duyurmak için tekrarladıkları yerdir. Selimiye'deki müezzinler mahfeli kubbenin tam altında yer almaktadır. Bazı yorumcular mahfelin bu durumu sebebiyle namaz kılanların mihrabı görmesini engellediğinden Mimar Sinan'ın tarzı olarak kabul etmemektedirler. Selimiye müezzinler mahfeli 18 m. yüksekliğe sahiptir. Boyutlar 6x6 olup 11 mermerden ayak üzerine oturtulmuş ahşap bir yapıdır.

Selimiye Camii ile ilgili olarak en çok ilgi çeken ve merak edilen olgulardan biri de ters lale motifidir. Ters lale ile ilgili farklı hikâyeler mevcuttur. Bunlardan biri; caminin yapılacağı arsanın bir kadına ait olduğu, kadının burada bir lale bahçesinin olduğu ve arsayı verme konusunda çıkardığı zorlukları sembolize etmesi bakımından ters bir lale figürünün işlendiğidir. Bir diğer yaklaşım da; eski harflerle yazılmış lale sözcüğünün tersten okunduğunda Osmanlılar'ın Kutsal alameti olan hilal şeklinde okunduğu ve bundan dolayı bir kutsiyeti olduğu yönündedir.

Bir yaklaşım da; Mimar Sinan'ın caminin inşası döneminde torunu Fatma'yı kaybetmesi ve moralinin bozuk olduğu o günlerde bir kalfa tarafından kondu olduğudur.

2. ESKİ (ULU) CAMİ

Eski Cami Edirne'de Osmanlılardan günümüze ulaşabilmiş en eski anıtsal yapıdır. Ayrıca 15. yüzyılda inşa edilmiş küsseli camilerin en önemlisi konumundadır. Bu abidevi yapı, dönemsel olarak devletin büyüüşünün de bir göstergesidir. 1403 yılında Sultan I. Süleyman tarafından yapımına başlanmış, Çelebi Sultan Mehmet zamanında 1414 yılında tamamlanmıştır. Mimarı Konyalı Hacı Alaaddin ve kalfası Ömer İbn İbrahim'dir.

Merkezî kubbeyi taşımakta olan dört paye ile dört duvar üzerine kurulu dokuz kubbeli bir yapıdır. Bu özelliği sebebiyle erken dönem camileri başlığı altında çok birimli veya çok kubbeli camiler grubuna girmektedir.

İç mekanda sadece dört payenin bulunması mekana ferahlık vermektedir. Bu özellik Osmanlı mimarisindeki mekanı birleştirme yönünden bir aşamayı temsil etmektedir.

Kapı üzerindeki yazıtta Sultan Çelebi Mehmet'in adı bulunmaktadır. Doğu ve batı yüzeylerindeki geçme yıldızlar ve rumiler ilginçtir. 5 kemerli son cemaat yeri ve biri tek diğeri iki şerefeli olmak üzere iki minaresi bulunmaktadır. Cami, 1748'de yangından, 1752'de depremde zarar görmüştür. 1754'te Sultan I. Mahmut Döneminde, 1924 ve 1934'te onarılmıştır.

II. Murat döneminde Edirne'ye gelen ve bu camide vaaz verdiği söylenen Hacı Bayram Veli'ye hürmetten dolayı vaaz kürsüsü imamlarca kullanılmamaktadır. Hacı Bayram Veli ve Eski Cami'ye ait şöyle bir rivayet de vardır; Hacı Bayram Veli bir gün camiye geldiğinde orta kubbenin altında İslam peygamberi Hz. Muhammed'in ibadet ettiğini görür. Peygambere burada ne yaptığını sorar. Peygamber de "Bu cami benimdir, ümmetimle bile olurum. Ya Şeyh! Zinhar bu makamı hali görmesinler. Daim gelüp bunda hacet dilesinler." şeklinde cevap verir.

Ayrıca Kabeden getirildiği rivayet edilen, mihrabın sağ yanında bulunan kabe taşı da önemli ziyaret noktalarından biridir. Bu taşın önünde iki rekat namaz kılanın dualarının kabul olacağına inanılır. Eski Cami Edirne'de duaların kabul olduğuna inanılan dört yerden biridir.

3. ÜÇ ŞEREFELİ (BURMALI) CAMİ

Üç Şerefeli Cami Sultan II. Murat tarafından 1443-1447 yılları arasında yaptırılmıştır. Cami Osmanlı sanatında erken dönem ile klasik dönem üslupları arasındadır. Yapıda dönemi için bir yenilikle karşılaşılmaktadır. İlk kez uygulanan planda 24 m. çapındaki büyük merkezi kubbe, ikisi paye, dördü duvar payesi olmak üzere altı dayanağa oturmaktadır. Yanlarda daha küçük formlarda ikişer kubbe ile örtülü kare bölümler mevcuttur. Ayrıca cami yine bir yenilik olarak enine dikdörtgen formunda inşa edilmiştir.

Yapılan yenilik ile enine gelişen bir mekâna ulaşılacak istenmiştir. Bu formu Mimar Sinan İstanbul camilerinde geliştirerek kullanmıştır. Ayrıca, Osmanlı mimarisinde revaklı avlu da ilk kez bu camide kullanılmıştır. Minareler avlunun dört köşesine yerleştirilmiş vaziyettedir. Üç Şerefeli Cami, bu özellikleriyle sonraki camilere öncü olan anıtsal bir yapıdır. Basamaklı üç kapıdan girilen avlunun sütunları, serpantinli breş, granit ve mermerdendir. Avlu pencerelerinden ikisinin alınlıkları çini süslemesidir. Lacivert ve ak renkli çiniler, bitkisel kıvrık dal bordürü ile çevrilidir. Burada Sultan II. Murat'ın adı geçmektedir. Revak

kubbelerindeki özgün kalem işleri, Osmanlı Camileri'ndeki en eski örneklerdir. Camiye adını veren üç şerefeli anıtsal minare, 67.62 m. yüksekliğindedir. Her şerefeye ayrı yollardan çıkılması ilginçtir. Minare gölgesi kırmızı kaştan zikzaklar ve ak karelerle devinim kazanmıştır.

Camiyi yaptıran Sultan II. Murat Edirne'yi bir başkent olarak tasarlıyordu. Üç Şerefeli Cami bu tasarıda ve o dönem Balkanlardaki hâkimiyetin bir simgesi olarak görülmektedir.

Osmanlı mimarisinde çığır açan bu cami, içinde pek çok yeniliği barındırmaktadır. Bunlardan bazılarını kısaca değinecek olursak;

Üç Şerefeli Cami, Selçuklu mimarisindeki çok kubbeli yapılardan, tek kubbeye geçişin ilk denemelerindedir.

Cami Osmanlı mimarisindeki ilk büyük revaklı avluya sahip camidir. Bu da Osmanlı'nın bu konudaki ilk denemelerinden biridir.

Osmanlı camilerindeki ilk harem taşılığı bulunan deneme bu camide gerçekleştirilmiştir.

Camiye girildiğinde direkt ana kubbenin altına gelinir. Bu da Üç Şerefeli Camii'ne ait bir özelliktir.

Kubbelerde bulunan orijinal kalem işleri Osmanlı Camilerindeki en eski örneklerdendir.

Ayrıca, Üç Şerefeli Camii'nden esinlenerek, altıgen çardak üzerine inşa edilen camiler, dünya mekan mimarisinde özgün bir konuma sahip yapılardır.

Mihrabın iki yanında, caminin denge durumunu kontrol için iki silindir bulunur. Bunlar ayar terazileridir ve dönüyor oluşları caminin dengede olduğunun göstergesidir.

Cami camlarının tümü renklidir.

Ses düzeninde eko özelliği belirgindir.

Caminin dört minaresinde biri üç, biri iki, ikisi de birer şerefeye sahiptirler. Bunlar baklavalı, şışhaneli, çubuklu ve burmalı motif üsluplarıyla bezenmişlerdir. Camiye adını vermiş olan üç şerefeli minare Selimiye inşa edilene kadar en büyük minare olarak kabul edilmiştir. Kûlahıyla birlikte 76 m. yüksekliğe ve 203 basamağa sahiptir. Şerefelerine üç ayrı yoldan çıkılmaktadır. Bu tarzıyla bir ilktir ve birinci merdiven bir ile üçüncü şerefeye, ikinci merdiven ikinci ile üçüncüsüne, üçüncü merdiven ise doğrudan üçüncü şerefeye götürür.

Üç Şerefeli'nin bir diğer özelliği de camisiyle birlikte kesme taş kullanılarak yapılan ilk minare oluşudur. Baklavalı minare Fatih döneminde, kuzeybatıdaki tek şerefeli olan minare 1610 yılında Sultan I. Ahmet tarafından, burmalı minare ise Sultan II. Mustafa tarafından yaptırılmıştır. Caminin ilk ve asıl minaresi Üç Şerefeli'dir.

4. MURADIYE CAMİİ

Muradiye Camii, Sultan II. Murat tarafından yaptırılmıştır. Muradiye mahallesinde sarayıçine hakim bir tepededir. Kitabesinde tarih bulunmamaktadır. Bu nedenle vakfiyesine ve kayıtlarına bakılarak 1436 yılında inşa edildiği düşünülmektedir.

Caminin mimarı bilinmemektedir. Yan mekânlı camilerin en güzel örneğidir. Cami dış görünüşünün yalın olmasına rağmen iç süslemeleri ve çinileri bakımından XV. yüzyıl Osmanlı sanatının en önemli yapılarındandır. Mihrap ve duvarları kaplayan çiniler, Türk çini sanatının en güzel örneklerindedir. Mihrap önü Kubbeli mekânın duvarları doğaç çiçek motifleri ile işlenmiş altıgen mavi, ak çini levhalarla, bunların arası da firuze renkli düz üçgen

levhalarla kaplıdır. Çini mihrapta bulunan kabartma levhalar, geometrik yıldız, rumi, hayati ve palmetlerden oluşan zengin motiflerle bezenmişlerdir. Buradaki renkli sır ve sıraltı tekniği başarılı bir biçimde kullanmıştır.

Sultan II. Murat'ın caminin yanına yaptırmış olduğu büyük imaret, Mevlevi tekkesi ve semahane gibi yapılar ne yazık ki günümüze ulaşamamışlardır.

Minarenin önceleri yeşil çinilerle kaplı olduğu bilinmektedir. Bu çiniler 1752 yılındaki depremin ardından onarım esnasın sökülmüşlerdir. Ayrıca cami 1953 depreminde de önemli ölçüde zarar görmüş daha sonra onarılmıştır.

Muradiye Camii'nin bir Mevlevihane geçmişi de bulunmaktadır. Rivayete göre Sultan II. Murat rüyasında Mevlana'yı görmüş ve Mevlana ondan bir Mevlevihane yaptırmasını istemiştir. Bunun üzerine Sultan II. Murat bu camiyi aslına bir Mevlevihane olarak inşa ettirmiştir. Ancak daha sonra Mevlevi dervişleri arasında çıkıp kanla sonuçlanan kavgalar yaşanınca burayı kapaymış ve camiye dönüştürmüştür. Bu yüzden cami Mevlevi camisi olarak da anılmaktadır.

5. SVETİ GEORGE BULGAR KİLİSESİ

Kilise Edirne'nin Kıyık semtinde, 1880 yılında Padişah II. Abdülhamit zamanında, kendisinin izniyle Vali Rauf Paşa tarafından bölgedeki yoğunlaşmış Bulgar nüfusunun ibadetlerini yerine getirebilmesi maksadıyla inşa ettirilmiştir.

Kilise üçgemili pseudobazilik şeklinde olup Bulgar geç rönesansına özgü plan karakteri taşımaktadır. 1951 yılından sonra kilisedeki ayinler durdurulmuş ve kilise yıkılmaya başlamıştır. 2001 yılında tamir edilmesi için proje hazırlanmış ve 2003 yılının Ekim ayında ise restorasyon çalışmaları başlamıştır.

9 Mayıs 2004 tarihinde ise restorasyonu tamamlanıp resmi olarak ayinler için açılmıştır. 2008 yılında kilisenin balkonunda etnografik müze açılmıştır. İkinci katında da 3000 kitaptan oluşan Bulgarca bir kütüphane mevcuttur.

Şehirde 15 kadar Müslüman-Ortodoks evliliği bulunmaktadır. Kilise özel günlerdeki ayinlerde Bulgaristan'dan gelen cemaate de ev sahipliği yapmaktadır. Hatta bazı Bulgar vatandaşlarının nikahları için Edirne'deki bu kiliseyi tercih ettiği bilinmektedir.

6. EDİRNE BÜYÜK SİNAGOGU

Edirne Büyük Sinagogu, Edirne'de bulunan ve Türkiye'nin en büyük, Avrupa'nın ise üçüncü büyük sinagogu olan ibadethanedir. Geçmişi 1492 yılında Avrupa'daki baskılardan kaçarak Osmanlı İmparatorluğu'na sığınan Seferad cemaatine kadar uzanmaktadır. Ancak 1905 yılında çıkan büyük yangında sinagog da yanmıştır.

Padişah II. Abdülhamit'in fermanı ile yeniden inşa edilerek 1907'de Hamursuz Bayramı arifesinde tekrar hizmete girmiştir. Fransız mimar France Depré, binayı Viyana'daki Leopoldstädter Tempel adlı sinagogdan esinlenerek projelendirmiştir.

Sinagog, 1934 yılında yaşanan Trakya olaylarının ardından Edirne'deki Yahudi cemaatinin şehri terk etmeye zorlanmasıyla kaderine terk edilmiştir. Sinagog tarihi açıdan da Museviler için önemli bir yeri vardır. Edirne Sinagogu, Edirne'de doğan Türk Sinagog Musikisi'nin (Maftirim) de kaynağını oluşturmaktadır.

1983 yılına kadar ibadete açık olan sinagog o tarihten sonra cemaatinin kalmaması nedeniyle kaderine terk edilmiş ve yıkılmaya yüz tutmuştur. 1995 yılında mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne geçmiştir. Sinagog 2010 yılı itibariyle restorasyona alınmış ve 26 Mart 2015 itibariyle tekrar kullanıma açılmıştır.

7. GAZİMİHAL CAMİİ

Edirne Mihal Bey Köprüsü'nün karşında yer alır. 1422 yılında Osmanlı akıncılarından Gazi Mihal Bey tarafından yaptırılmıştır. Caminin karakteristik özelliği tamamıyla kesme taştan yapılmış olmasıdır. Duvarlarında nadiren mermer kaplamalar mevcuttur. Ayrıca, kuzey cephedeki taç kapısının üzerinde dikdörtgen şeklinde taş bir kitabesi bulunmaktadır.

Kapısı üzerine üç satır halinde bulunan Arapça kitabesine göre II. Murat döneminde 1422 yılında Emîrül-kebîr Mihal b. Azîz tarafından yaptırılmıştır.

Kitabede adı geçen Aziz oğlu Mihal'in Köse Mihaloğulları soyundan olduğu tahmin edilmektedir.

Cami 1752 yılındaki depremde hasar görmüş ve minaresi tamamen yıkılmıştır. Yıkılan bu minare barok üslupta yenilenmiştir. Edirne'nin 19. Yüzyılda uğradığı felaketleri

atlatılabilen cami, Gurlitt'in varlığından bahsettiği bir kitabeye göre 1891-1892 yıllarında tamir görmüştür. Cami iyi ve bakımlı durumdayken 1953 yılında meydana gelen depremde zarar görmüş ve sahip çıkkanı olmadığından kaderine terk edilmiştir. Bundan ancak kırk yıl sonra tekrar tamiratına başlanmıştır.

8. BAHÂİ EVİ

1800'lü yıllarda İran'da Babî inancının uzantısı olarak doğan bir dindir. Bahailiğin ortaya çıkmasında İran'ın o günkü kültürel ve sosyal yapısının da önemi vardır. Dönemin İran'ı bir kurtarıcının beklendiği bir dönemdir. İran'da idarenin baskıcı tavırları ve ekonominin giderek kötüleşmesi halkı bir kurtarıcı bekler duruma getirmiştir. Bu sebeplerden dolayı ulemanın halk üzerindeki etkisi giderek artmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan Bahailik de kendine taraftar bulmakta zorlanmamıştır.

Bahailik tüm insanlığın ruhani birliğini vurgulayan tek tanrılı bir dindir. Üç ana prensibe sahiptir. Bunlar tanrı birliği, din birliği ve insanlığın birliğidir.

- Tanrı birliği: Tüm yaratılışın kaynağı olarak tek bir tanrı vardır.
- Din birliği: Tüm büyük dinler aynı kaynağa sahiptirler, aynı tanrıdan

gelmektedirler.

- İnsanlığın birliği: bütün insanlar eşit yaratılmıştır, çeşitlilik içinde birlik ile bir araya getirilmiştir; ırkların ve kültürlerin bu çeşitliliği takdire ve kabule değer görülmelidir.

Bahailik 19. Yüzyılda Bahauallah tarafından İran'da kurulmuştur. Bahauallah, Babî hareketiyle olan bağlantıları sebebiyle hapsedilmiş ve daha sonra Osmanlı İmparatorluğuna sürgüne gönderilmiştir. Seyyid Ali Muhammed (Bab) Müslüman aleminin beklediği mehdi olduğunu 23 Mayıs 1844'te Şiraz'da ilan etmiştir. Binlerce kişi de Bab'ın peşinden giderek Babî olmuşlardır. Bu gelişmeler ve Bab'ın eski dine yenilikçi yaklaşımları İran'da şiddet ve işkencelerle karşı karşıya kalmıştır. Bab, 1850 yılında Tebriz'de kurşuna dizilerek öldürülmüştür. Bab'ın öldürülüşünden sonra Babî'lere Mirza Hüseyin Ali (Bahauallah) liderlik

etmiştir. Bahauallah ve beraberindekiler İran yönetiminin Osmanlı Devleti ile görüşmeleri sonucunda Bağdat'a sürgün edilmişlerdir. Bahauallah 1863 yılında burada Bab'ın gelişini müjdelediği kişinin kendisi olduğunu, Mehdi çağının artık geldiğini ilan etmiş ve Bahailik Dini'nin yeni öğretilerini duyurmuştur. Bahailik'in başlıca öğretiler;

- Allah birdir.
- Tüm ilahi dinlerin temeli birdir.
- İnsanlık âlemi birdir.
- Din, bilim ve akıl ile uyum içinde olmalıdır.
- Irksal, dinsel, etnik taassuplar terk edilmelidir.
- Kadın ve erkek eşittir.
- Genel barış için çalışılmalıdır.
- Eğitim zorunludur ve evrensel eğitim hedeflenmelidir.
- Serbest düşünce ile gerçek araştırılmalıdır.
- Aşırı zenginlik ve yoksulluk kaldırılmalıdır.

Bahauallah 1864 yılında önce İstanbul'a oradan da Edirne'ye geçmiş ve 4 buçuk yıl kadar burada yaşamıştır. Bahailer için Edirne ve Bahauallah'ın kaldığı evler son derece önemli ve kutsaldır. Bahailer Edirne'ye Arzi Sır veya Sır Kenti de demektirler. Müslümanlar için Kabe'nin anlamı ne ise Bahailer için de Edirne'nin anlamı odur. Bu önemi kazandıran sebeplerden biri de Bahauallah, Bahailik'in dünyaya dönük ilk duyurusunu Edirne'den yaparak; beklenen imam mehdiliğin Allah tarafından kendisine gönderildiğini buradan bildirmiştir.

9. SULTAN II. BAYEZİD CAMİİ

Sultan II. Bayezid'in, iki yanında birer tabhâne-misafirhane bulunan cami ile etrafında aşhane-imaret, mutfak, erzak ambarı, medrese, dârüşşifâ ve hamamdan meydana gelen bu külliyesi Tunca nehrinin kuzey

kıyısında akarsuyun hemen kenarında inşa edilmiştir. Cami kitabesine göre yapımı 1487-1488 yılında tamamlanmıştır.

Caminin üç taraftan girişi vardır ve avlusu revaklarla çevrilidir. Çift renkli taşlardan yapılmış revak kemerlerinden bazıları beyaz granit, bazıları beyaz mermer, bazıları ise yeşil breşten sütunlara oturmaktadır.

Orta kısmında eskiden üst kısmının saçakla örtülü olduğu bazı izlerden anlaşılabilir mermerden büyük bir şadırvan havuzu da bulunmaktadır. Evliya Çelebi de bahçesinde Sultan II. Bayezid'in diktiği ama bugün mevcut olmayan dört selvi ağacından bahsetmektedir.

Son cemaat yeri mimari açıdan revakların devamı niteliğinde değildir. Ancak son derece zengin mukarnaslarla geçilen orta kubbe diğerlerinden daha yüksekte konumlandırılmıştır. İki yanındaki kubbeler de içten spiral dilimlidir. Caminin taç kapısı da mimari olarak harikulade güzelliكتedir. Renkli taşlardan yapılmış kapı kemerinin üzerinde bir de kitabesi yer almaktadır. Kubbesi yaklaşık 20 m. çapındadır ve içeride yüksekliği 30 metreyi bulan bu kubbe caminin kübik şekliyle birlikte dışarıdan bakıldığında görkemli bir görünüş sergilemektedir.

Osmanlı dönemi Türk sanatında bir ilk olarak kabul edilen ve caminin hariminin sol köşesinde yer alan hünkar mahfeli, çifte renkli mermerlerden oluşan kemerler üzerinde bulunmaktadır. Etrafını şebekeli mermer bir korkuluk çevirir. Kible cephesindeki izlerden, mahfelin dışında evvelce ahşap bir ek binanın bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunun sonradan eklendiği açıkça bellidir. Gurlitt bunun bir kasr-ı hümayun olduğunu bildirir. Eski bir fotoğrafta da kasrın ince sütunlar üstüne oturduğu ve altının boş olduğu görülmektedir. Caminin geçmeli kapı kanatları da Türk ağaç işçiliğinin önemli çalışmalarıdır. Ancak bunlar zaman içinde su baskınlarında su içinde kaldıkları için alt kısımları çürümüşler ve korunmak amacıyla Edirne Müzesine kaldırılmışlardır.

Caminin iki minaresi, iki yanındaki tabhanelerin dış köşelerinde bulunmaktadır. Evliya Çelebi bunun sebebinin minarelerin olası bir yıkılma durumunda kubbeye zarar vermemeleri için olduğunu söylemektedir. Beyazıt Camii minare kürsüleri, Türk sanatında benzerine az rastlanır mimari süslemeleriyle özel bir değere sahiptir.

10. DAR'ÜL HADİS CAMİİ

Cami Sultan II. Murat tarafından Tunca Nehri kıyısında 1435 yılında inşa ettirilmiştir. Caminin kapısı üzerinde mermer üzerine boya ile yazılmış bir kitabesi bulunmaktadır. Bu kitabe; "Bu büyük Sultan, yüce padişahlar padişahı, yücelerden desteklenen, düşman krallara muzaffer, adalet ve ihsanın gözeticisi, güven kanatlarını en kemal iman üzere yayan, sultan oğlu sultan, fethin babası –saltanat sancakları daim olsun. Devleti devamlı yaşasın-, Bayezid Han oğlu Mehmet Han oğlu Murad Han'ın Cami-i şerifidir. Sekiz yüz otuz sekiz yılının Şaban ayının yirmi üçünde yazıldı" yazmaktadır. Bir rivayete göre Sultan II. Murat riyasında İslam Peygamberi Hz. Muhammed'i görmüş ve peygamber kendisine Edirne'de bir hadis okulu ve cami inşa ettirmesini söylemiştir. Bu rivayetten yola çıkan halk da dünya üzerinde duaların en etkili olarak kabul edileceği yerlerden biri olarak bu camiyi görmektedir. Dar'ül Hadis Camii ve Selimiye Camii için benzer rivayetlerin olması yani peygamber emriyle yapıldığına inanılmaları sebebiyle bazı kesimler tarafından Edirne ikinci Kabe olarak da anılmaktadır.

Bugüne maalesef ki ulaşamamış olan hadis medresesinin caminin sağ ve sol yanlarında olduğu tahmin edilmektedir. Caminin haziresinde pek çok önemli kişinin mezarlarının olduğu bilirse de zaman içinde bunlardan pek çoğunun yeri kaybolmuştur. Ayrıca caminin bahçesinde biri açık biri kapalı olmak üzere iki şehzadenin de türbesi bulunmaktadır. EdirneDâr'ul Hadisi; İznik ve Bursa'da kurulan medreseler içinde ve onlardan sonra, Osmanlı'nın kurduğu, yüksek seviyeli medrese olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kuruluş döneminde medreseler, program itibarıyla ana hatlarıyla Selçuklulardan tevarüs ettiği müfredatı uygulamaktaydı. Okutulan belli başlı kitaplar olmasına rağmen, mihr müderris olduğundan her şey onun etrafında şekillenirdi. Bu açıdan bir medresenin ilmî gücünün en önemli göstergesi müderrisi/müderrisleri idi.

11. BEYLERBEYİ CAMİİ

Murat döneminde Rumeli Beylerbeyi Sinaneddin Yusuf Paşa tarafından yaptırılan Beylerbeyi Camii, yan mekanlı(zaviyeli), çokgen planlı ve tek kubbeli bir yapıdır.Hükümet Konağı'ndan Sarayıçı'ne giden caddenin sağındadır. 1429'da II. Murat döneminde Rumeli Beylerbeyi Sinaneddin Yusuf Paşa tarafından yaptırılmıştır.

12. CEM EVİ

Edirne'nin Merkez ilçesinde Şükrü Paşa Mahallesi'nde bulunmaktadır. Alevi ve Bektaşî inancına sahip Edirneliler 2012 yılınca açılan cem evi ile ibadethanelerine kavuşmuş oldular. Cem Evi Alevilerin zikir yaptıkları, hak ile batıl alanı ayırdıkları, ölmeye önce öldükleri, sorguya çekilip soruldukları yada bağlama çalarak, karşılama ya da semah döndükleri ibadethânedir. Cemevine girmenin her ibadet mekânı gibi bir adabı vardır. Kul hakkı yiyen, hak sahibi ile helalleşmeden cemevine giremez. Zulmedenler ve birbirinden razı olmayanlar da cemevine giremez. Yapılan en büyük ibadetlerden biri Allah-Muhammed-Ali ve On iki İmamların adlarının anıldığı "duaz-ı imam" adı verilen nefeslerin okunmasıdır. Cem'de kıyam, rüku ve secde niyazla birleştirilmiştir.

13. HASAN SEZAI TÜRBESİ

Hasan Sezai türbesi Edirne merkeze bağlı Talat Paşa Mahallesi'nde bulunmaktadır. Hasan Sezai İslam alimlerinden ve evliya büyüklerindedir. Adı Hasan Bin Ali, mahlası Sezai'dir. Aynı zamanda, Gülşeni tarikatının ikinci şeyhidir. Mektubat adlı eseriyle tanınmıştır. Hasan Sezai, yaşadığı çağda Osmanlı hakimiyetinde bulunan Mora yarımadasının Gördes kasabası eşrafından Kurt Beyzade Hüseyin torunu ve

Ali Bey'in oğludur. 1699 yılında Gördes'te doğmuştur. Halveti tarikatının (Gülşeni-Sezai) koluna bağlı olan dergah, Şah Melek Bey tarafından 1486 yılında camisi ile birlikte inşa edilmiştir. Cami, türbe, şadırvan, çeşmesi ve haziresi ulaşmıştır. Bu yapılar doğu, kuzey ve güney yönlerinden bahçe duvarı ile çevrili bir avlu içerisinde yer almaktadır. Dergahın bulunduğu avluya giriş avlu duvarının batı kenarındaki iki türbenin (Hasan Sezai, La'li Fenai ve Aşık Efendi türbeleri) ortasında kalan bir kapıyla sağlanmaktadır. Düşey dikdörtgen planlı, mermer söveli ve kemerli kapı açıklığının üzerinde yatay dikdörtgen formu 1738 tarihli onarım kitabesi bulunmaktadır. İki basamakla ulaşılan kapının kemer köşelerinde birer gülbezek motifi yer alır.

Bunlardan güneydeki Hasan Sezai'ye, kuzeydeki ise tekke şeyhlerinden La'li Fenai Efendi ve Aşık Efendi'ye aittir. Eskiden bir sebze dükkanı olduğu bilinen yapı, Hasan Sezai Efendi'nin vasiyeti üzerine 1738 yılında türbeye dönüştürülmüştür. Kareye yakın dikdörtgen planlı ve planlı düzgün kesme taştan inşa edilen yapının üzeri pandantifli kubbeye örtülüdür. Türbenin doğu cephesinde dikdörtgen biçimli bir pencere ve sağında kapı bulunmaktadır. Kapı sövelidir. Kemerin kilit taşında çarkıfelek motifi, kemer köşelerinde ise gül dalından oluşan süslemeler bulunur. Kapının hemen üzerinde kare formu mermer levha üzerinde Hasan Sezai'nin tuğrası bulunmaktadır. Türbenin güney duvarı ortasında yarım daire formu mihrap nişi ile bunun hemen doğusunda dikdörtgen kesitli ve yuvarlak kemerli bir dolap nişi bulunmaktadır. Türbenin iç duvar yüzeyleri ve kubbe tamamen sıvalı ve boyalıdır.

14. ELENA KLİSESİ

Adını I. Konstantin ve annesi Helena'dan alan kilise 1869 tarihinde 7 aydan kısa bir sürede yapılmış ve dönemin Doğu Ortodoks kilise mimarisinin klasik örneklerinden biridir. Kilise Edirne'nin Uzunkaldırım bölgesinde bulunmaktadır. 20. yüzyılın ilk yarısında cemaatini kaybetmiş ve kaderine terk edilmiştir.

Kilise uzun yıllar bakımsız kaldıktan sonra Bulgaristan hükümetinin de yardımlarıyla 2008'de yeniden restore edilmiştir. Onarım yaklaşık 500 000 EURO'ya mal olmuştur. Kilisenin yeniden açılışına dönemin Bulgar başbakanı Sergey Stanişev ve dönemin Türk kültür bakanı Ertuğrul Günay katılıp barış mesajları vermiştir. Restorasyondan önce sadece dört duvarı ayakta olan kilise inanç

turizmine destek olmaktadır.

15. İTALYAN KİLİSESİ

Kilise Edirne merkezde Kaleiçi Semtinde bulunmaktadır. 1852 yılında inşa edilmiştir. Yapının giriş kapısı üzerinde kitabesi bulunmaktadır. Kitabenin sağında ve solunda İtalyan üslubunda iki vazo ve içinden çıkan güller kitabeyi sınırlandırmıştır. Yapının kitabesi dikdörtgen şeklindedir. Kitabenin üstünde tanrıyı simgeleyen klasik tarzda bir güneş motifi yer alır. Madenden yapılmış giriş kapısı üzerinde altı tane elips madalyon içlerinde rozet taşınlar. Bu madalyonlar girland biçimindedir. Kapının sınırlandığı noktada, klasik tarzda bezemeli küçük köşe payeleri yer alır. Kapının hemen üzerinde çelenkler içinde yer alan iki kol ve bu kollar üzerinde İsa'nın motifi haç görülür. Bu da tanrıyı

simgelemektedir. Yapıya iki basamaklı merdivenle girilir. Girişin en üstünde İtalyan haçı yer alır. Bazilika üzerinde yapılmış olan klisenin cephesi tapınak cephesi gibi klasik tarzda düzenlenmiştir. Girişin ön cephesinde demir korunaklı iki pencere bulunur. Bu hücreler kule şeklinde yükselmektedir. Pastaforion hücresinin doğu ucunda birer tane demir korunaklı pencere yer alır. Güney pastaforion hücresinde dışarıya geçit veren bir kapı bulunur. Bu kapıdan hemen yanındaki müştemilata geçiş sağlanır. Yapının bahçesinde bulunan kitabeden anlaşıldığı kilise, Katolik kilisesidir. Kilisede süsleme unsuru olarak fresko ve mozaikler kullanılmıştır. Apsis dıştan düz bir duvarla örülmüş ve bu düz duvarın köşelerinde birer İtalyan haçı bulunmaktadır. 2006 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore ettirilmiştir.

16. ARİF AĞA CAMİİ

Edirne merkezde Kuşçudoğan mahallesinde yer alır. Kesme taş kullanılarak yapılmış, tek kubbeli ve tek minareli bir camidir. Cami güneyden kuzeye doğru eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Kare plana sahiptir. Kuzeydoğu ve kuzeybatıcephelerinde; alt sırada üç, orta sırada iki, kasnak üzerinde de bir adet olmak üzere toplam altışar pencereaçıklığı bulunmaktadır. Güneybatıcephesinde; altta bir, orta sıralarda iki ve kasnak üzerinde de bir adet pencere vardır. Kible cephesinde; alt sırada iki, orta sırada iki, kasnak üzerinde bir adet pencere açılmıştır. Minare caminin batı köşesinde yer alır. Şerefe korkulukları sadedir.

17. AYŞEKADIN CAMİİ

Edirne merkezde Ayşekadın Mahallesinde yer alır. Edirne’de caminin de bulunduğu mahalleye adını veren Ayşe Kadın, Çelebi Sultan Mehmet’in kızıdır.

Ayşe Kadın Camii 1468 yılında, onun adına yaptırılmıştır. Ayşe Kadın bu cami için Hayrabolu ve Üsküp’ ten çeşitli iş yerleri ve köy arazilerini vakfetmiştir.

Mimari olarak bakıldığında, kuzey cephesi hariç diğer üç cephesinin aynı planda uygulandığını görülür. Bu cephelerde, üçer sıra üzerinde yedişer pencere açıklığı mekana ışık etkisi yönünden katkı sağlar. Batı duvarının kuzey ucunda bir minaresi bulunmaktadır. Kuzey cephesinde ise camekanla çevrilmiş bir son cemaat yeri, yapının genel havasından farklılık göstermektedir.

Caminin abdest muslukları kışın ısıtmaya olanak veren bir düzenekte yapılmıştır. Caminin batı yönünde, cami avlu duvarından dışarıya taşan 1647 tarihinde yapılmış Hacı Müslim Çeşmesi yer almaktadır. Caminin taçkapısı kuzey cephesinin batı ucuna yanaşık inşa edilmiştir. Bu cephede yoğunlaşmış bezemeler ve kalem işlerine rastlanmaktadır.

18. KADI BEDRETTİN CAMİİ

Kadı Bedrettin’ in kendi adına yaptırdığı camii Edirne merkezde Ayşe kadın semtinde, Talat Paşa Bulvarı üzerindedir. Ayşe Kadın Camiine çok yakın bir mesafede yer alır.Kadı Bedrettin, Osmanlı’ da Halep ve Edirne kadılıklarında bulunmuş, önemli devlet adamlarından birisidir. Ölümü de 1530 yılında Edirne’de görevliken olmuştur.

Caminin kuzey duvarında yer alan bir taçkapı ile harime girilir. Bu cephede iki birimli, üzeri iki kubbeyle örtülmüş bir son cemaat yeri bulunmaktadır. Cami yüksek duvarlarla caddeden ayrılan bir avluya, ve avlu içinde yer alan bir hazireye sahiptir.

Doğu, batı ve güney cephelerinde 3 sıra üzerine beşer pencere açıklığı, kare planlı yapıya aydınlık etkisi sağlamaktadır. Caminin minaresi, batı duvarının kuzey ucuna yerleştirilmiş olup, tek minareli ve harim üzeri tek kubbeyle örtülüdür.

19. LARİ CAMİİ (LALELİ CAMİ)

1514 yılında yapılan cami, Fatih Sultan Mehmet döneminde saray hekimliği yapmış Hekim Lari adına yapılmıştır. Saraçlar Caddesi’nin eski İstanbul Caddesi’ne bağlandığı noktada yer almaktadır.

Hekim Lari’ye ait bilgilere Mevlana Mecidi’nin “Hakayık-ül şek” adlı eserinde rastlanmaktadır. Buna göre, Hekim Lari padişah tarafından İran’ dan hekimlik görevi için saraya gelmiş ve padişahın hekimliğine kadar yükselmiştir. Mesleğinde çok ileri olduğu bu eserde kayda geçmiştir. Buna rağmen, Karamanlı Mehmet Paşa’nın yönlendirmelerine uyup, Fatih Sultan Mehmet’in yanlış tedavi ile, yavaş yavaş zehirlenmesine sebep olduğuna dair deliller vardır.

Kesme taştan inşa edilmiş caminin üç tarafı revaklı oluşuyla az raslanır bir örnektir. Bu revak iki kubbelidir. Harimi 11.65 x 11.70 mt. Ölçülerinde kare formudur. Edirne Selatin camilerinden sonra, şehrin en büyük camisidir.

Sağ ve sol pencere dizilişleri, altta 3 ortada 1 ve üstte 3 pencere ile farklı bir dizilişe sahiptir. 1751 yılındaki büyük depremde hasar gören yapı geniş bir onarım görmüştür. Eski haziresi yol yapım çalışmaları sırasında kaldırılmıştır.

Kare planlı camiyi, üç tarafından kare birimlere sahip revak çevreler. Günümüzde revak boyunca camakanlarla kaplı bu cami, her göreni kendine çeken bir atmosfer yaratmaktadır.

Minaresi doğu revakının kuzey yönüne bitişiktir. Kuzey cephesinde, ortada yer alan taçkapının iki yanına düşen ikisi altta, bir tanesi üstte 3'er pencere açıklığı bulunmaktadır. Taçkapısı dışa taşkın ve zengin silmelere sahip yapıdadır.

Albenisine karşılık, süslemeler açısından çok zengin olduğu söylenemez. Taçkapısı içeriden de dışa taşan görünümüyle, taçkapı görünümündedir. Onarımlarla özgün yapısını yitirmiş yapının, mimber ve kadınlar mahfeli yakın döneme aittir. Cami halk arasında Laleli Camii olarak anılmaktadır.

20. TANBURACILAR CAMİİ (HÜSEYİN BİN KEMAL CAMİİ)

Bu camii Edirne merkezde Saraçlar Caddesi'nin bitip Zindanaltı Caddesi'nin başladığı mevkide, Saraçlar caddesinin batı yönünde iki alt sokağında yer alır. Saraçlar Caddesi'nin bir tarafında Tamburacılar, diğer tarafında ise büyük Lari Camii'nin yer aldığını söylemek yerinde olur. Zira etrafında yükselen binalarla gizlenmiş bu cami, aynı zamanda çıkmaz bir sokağın içerisinde gözden kaçırılmaktadır.

Yapım tarihi bilinmeyen camiinin, o dönem esnaf ve zanaatkarın yoğun yaşadığı bir mevkide olduğu düşünülürse, bu ihtiyaca hizmet için yapıldığı düşünülmektedir. Cami 1997 yılında, şimdiki esnafın

katkılarıyla geniş bir onarımdan geçmiştir. Yapının kuzey cephe duvarının içerisine gömülmüş minaresiyle ilginç yapının kuzeyine düşen avlusunda üzeri kapatılmış sonradan yapılmış bir şadırvan yer almaktadır.

SÜLOĞLU-EDİRNE BÖLGESİ DİNİ TEMELLİ RİTÜELLER

Ritüel, Türk Dil Kurumu'na göre "Adet haline gelmiş" olarak tanımlanmaktadır. Dini ritüeller de inananlarca dinin ortaya çıkışından itibaren yapıla gelmiş davranışlardır. Bunlardan bazıları farklı bölgelerin kültürleriyle yoğurularak ilk ortaya çıkışlarından farklı şekillere evrilmişler, bazıları da bin yıllardır herhangi bir *dezanformasyona uğramadan halen yapılmaya devam edilmektedir.*

21. EVLİLİK İLE İLGİLİ İNANÇ VE RİTÜELLER

Kız istenirken “Allah’ın emri, peygamberin kavli ile...” denilerek başlanır. Kız tarafı da eğer bir manileri yoksa, “Allah kısmet ettiyse olur.” diyerek bu onayladıklarını belirtirler. Gelin, eşinin evine girmeden önce kapının başına üç kez yağ ve bal sürer. Bu geçim sıkıntısı olmasın diye yapılan bir harekettir. Gelinin beline babası tarafından kırmızı kurdele bağlanır. Bu da üç kez sökülüp bağlanır, ileride karşılaşabileceği zorlukları kolaylıkla atlatabilmesi içindir. Düğünler iki gece ve üç gündüz sürer. İlk gece, kına gecesidir ve kına yakıldıktan sonra gelin kible tarafına üç adım atılır. İkinci gece ise askı (parsa) gecesi olup gelinin bilek ve ayaklarına kına yakılır. Yengelerin omuzlarına birer mendil asılır. Ertesi gün gelin ahretine yani ahiret kardeşine götürülür. Avluda bir tas su içine para konular, gelin üç kez etrafında dönerek akabinde ayağını vurur, davul eşliğinde yaşlılar gezilir. İkinci gün alay yapılır. Alay dönüşü gelin arabadan indirilir. Sonra damat kahvehaneye götürülür. Buradan tekbirlerle eve getirilir. Yatsı namazı kılındıktan sonra şerbet ikram olunur. İmam, iki şahitle birlikte dini nikâh kıyar.

Hicri takvimdeki safer ayında ve iki bayram arasında düğün yapılmaz. Gelin alınmaya gidildiğinde gelin ve kaynana karşı-beri oynarlar, ortalarında bir çömlek kırılır. Çömlek içine bereket getirsin diye buğday, şeker, para vs. konular. Düğün günü damat, diğer arkadaşlarından üstün tuttuğu sağdıçları ve büyükleri ile akşam namazına kadar dolaşp gezerler. Akşam ezanı ile camiye giderler. Namaz kılındıktan sonra imamın başkanlığında orada ibadet edenlerin tümü yola koyulur. Başta “İmam feneri” götürülür. Grup gittikçe büyür, düğün evinin kapısına varılır. İmam dua eder, herkes ellerini açarak bu iyilik dileklerine katılır. Bu arada orada bulunan herkese şerbet ikram edilir. Güveyi acele ile eve girerken arkadaşları sırtına yumruk vururlar. Gelin ve damadın girdiği bu odaya “Gerdek Odası” denir. Burada çatal, kaşık konmadan “Düğün Yemeği” hazırlanmıştır. İkişi de bu yemeği yemek zorundadırlar.

Yemekten sonra damat gelinin duvağı

üstünde dört rekât “Dilek Namazı” kılar. Gelin de bu arada dua eder. Sabahleyin “Yüz Akı” haberini kız evine götüreceğ olan kadına armağanlar verilir. Böylece atalardan kendilerine dek ulaşan adet ve görev yerine getirilmiş olur. Sevenler, sevinenler “ Bir yastıkta kocasınlar” diye dua ederler.

22. DİNİ RİTÜELLİ BİR SPOR: KIRKPINAR YAĞLI GÜREŞLERİ

Türkler İslam’ın kabulünden önceki bazı geleneklerini İslam’ın kabulünden sonra da devam ettirmişlerdir. Ancak Türkler İslam öncesi inanışlarından bazılarını daha sonra terk etmişler, bir kısmını İslam’a uyarlamışlar, bir kısmını da hiç değiştirmeden “örf” olarak yaşatmışlardır. “Kırkpınar Yağlı Güreşleri” de İslami kisveye büründürülerek idame ettirilen ve dinî ritüellerin kendisini hissettirdiği geleneklerden biri olmuştur.

Güreşin temeli, Hz. Adem'in Kuds-i Ovası'nda çift sürerken Cebrail ile güreşmesine dayandırılmaktadır. Burdan yola çıkarak güreşin peygamberlik düzeyinde piri Hz. Adem kabul edilmektedir. Hz. Adem ile başlayan bu pirlilik Hz. Muhammed ile devam etmiştir. Hz. Muhammed de döneminde gücüyle ünlenen pehlivan Rukane İbnu Abdi Yezid ile güreşmiş ve kendisini yenmiştir. Böylece Rukan'nin Müslüman olmasını da sağlamıştır. Bunun üzerine de "Asıl pehlivan güreşte karşısındakini yenen değil, öfkelenmediği, sinirlendiği zaman sinirini, öfkesini yenebilendir..." diyerek güreşin temel felsefesini de ortaya koymuştur.

Kırkpınar Yağlı Güreşleri, ekonomik, sosyal, milli ve dini öğelerin hepsinden izler barındıran bir spordur. Farklı bölgelerden pehlivanların katılımıyla organize edildiğinden bir dayanışma ve yardımlaşma örneği teşkil etmektedir. Ayrıca mehter marşı, bayrak ve diğer milli değerler de yansıtılarak hem milli hem ahlaki değerlerimiz yaşatılmakta ve örnek olunmaktadır.

Kırkpınar Yağlı Güreşleri dini ritüel barındıran bazı esas ve uygulamaları da içermektedir. Kırkpınar Yağlı Güreşleri, davul-zurna eşliğinde dualar ve dini törenlerle Cuma günü başlamaktadır. Bu, Kırkpınar'ın en önemli ve belirgin özelliklerindedir. Güreşler başlamadan önce Cuma Namazı kılınmakta, ölmüş pehlivanların mezarları ziyaret edilmekte ve hatimler indirilmektedir. Hatta Cuma hutbelerinde de pehlivanlık ve Kırkpınar güreşleri üzerine konuşmalar yapıldığı dile getirilmektedir. Dolayısıyla Pehlivanlar da güreş alanına duasız ve abdestsiz çıkmamaya özen göstermektedirler.

Kırkpınar Yağlı Güreşlerinde dinî unsurların örneklendirilmesi bakımından pehlivanlar ön plana çıkmaktadır. Buna göre pehlivanlar, diz altından göbeğe kadar olan ve evliyalara, kırklara işaret amacıyla kırk parçadan oluşan kısıpeti/kısveti giymeden önce iki rekat namaz kılmakta, dua etmekte ve kibleye yönelerek kısıpetin ön kasnağını öpmektedir. Ardından da önce sağ ayağını sonra sola ayağını geçirerek giymektedir.

Pehlivanlar, kısıpete düğüm atarken, ilk düğümü Allah, ikinci düğümü Hz. Muhammed ve üçüncü düğümü de Hz. Ali için atmaktadırlar. Hatta bu düğümlerin sağa uzatılan kısmının Hz. Hasan'a, sola uzatılan kısmının ise Hz. Hüseyin'e işaret kılındığı da vurgulanmaktadır. Ancak başka kaynaklarda bu düğümlerin Allah'a kulluğa, Hazret-i Muhammed'e ümmet olmaya ve pirin ve ustanın hakkına işaret amacıyla atıldığı da rivayet edilmektedir. Ayrıca paça bendinin üç kat sarıldığı ve bunların "Şeriatte üstüvar ol, tarikatde payidar ol ve hakiketten haberdar ol" anlamına geldiği, dolayısıyla bu üç katın tasavvuftaki "şeriat, tarikat ve hakikat" üçlüsüne işaret ettiği belirtilmektedir.

Pehlivanlar güreşe hazırlanırken topluca "Allah Allah" nidalarıyla, Hz. Muhammed salavlatlarıyla Kibleye doğru yönelmekte ve ileri-geri üç adım atmaktadırlar. Birinci adım, Allah, ikinci adım Cebrail ve üçüncü adım da Hz. Muhammed adına atılmaktadır. Peşrevin başlangıcında pehlivanlar, sağ elini, diz çökmüş biçimde yere dokundurarak üç kez dizine, ağızına ve başına görürüler. Pehlivanların bu davranışı, "Ey pehlivan! Gücün ve ustalığınla mağrur olma! Toprakten geldin yine toprak olacaksın ve sahip bulunduğun nimetlerin hesabını vereceksin... Gücün ve malın fazlalığı mesuliyeti fazlalaştırır" şeklinde ifade edilmektedir.

Ayrıca pehlivanların birbirlerinin sırtlarını sıvazlamasının da iki anlamı vardır. Bunlardan birincisi rakibin iyi yağlanıp yağlanmadığını kontroldür; ikincisi ise helalleşmektir. Zaten pehlivanların güreşten önce kibleye karşı durmanın, peşrevde yeri öpmenin, rakibin topuğunu ellemenin, kasnak ipindeki üç düğümün ne anlama geldiğini bilmesi gerektiğine dikkat çekilmesi de bu esasların hem Kırkpınar hem de Pehlivan için önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Kırkpınarda "Cazgır" adı ile güreşi sunan veya davet eden bir kişi vardır. Osmanlı metinlerinde, Cazgır yerine "salâvatçı, temaşacı, duacı ve meydan şeyhi" gibi tabirlerin kullanıldığından bahsedilmektedir. Zaten cazgır, etkili ve gür bir ses tonuna sahip olan, güreş duası

okuyabilen ve pehlivanlığı tüm yönleriyle bilebilme yeteneğine sahip kimselerden olmaktadır. Cazgır tarafından okunan dualarda Allah'a, Hz. Muhammed'e ve Hz. Hamza'ya göndermeler vardır. Bu dualara;

23. MEVLİD RİTÜELİ

“Mevlid” kelimesi sözlük anlamı itibari ile “doğumu” ve “doğum zamanı” nı, İslami terminolojide ise özel olarak Hz. Peygamber'in doğum zamanını ifade etmektedir.

Türk Dünyasında mevlid kutlamaları ilk olarak Selahaddin Eyyübi'nin kayınbiraderi Musul atabeyi Muzafferiddin Gökbörü tarafından kutlanmaya başlanmıştır. Muzafferiddin Gökbörü'nün zamanında mevlid kutlaması büyük bir merasimle

yapılmış, daha önce sadece evlerde ve belirli camilerde kutlanan mevlitler ve kandiller bu hükümdar zamanında bir bayram havası içinde devlet töreniyle kutlanmaya başlanmıştır. Gökbörü'nün bir mevlit merasiminde 5000 koyun, 10 000 tavuk, 100 at kesilmiş, 100.000 tabak yemek ve 30.000 tabak helva dağıtılmıştır.

Memlukularda da devam eden Mevlid kutlamaları, Selçuklularda ve Osmanlı devletinin ilk dönemlerinde gelenek olarak evlerde ve camilerde kutlanmış, Kanuni Sultan Süleyman zamanında protokolde yer almaya başlamış ve III. Murat döneminde resmileşmiştir. Mevlid kutlamaları 1910 yılında resmi bayram olarak kutlanmaya başlandıysa da Cumhuriyet döneminde sadece Kurban ve Ramazan Bayramları resmi bayram olarak kutlanmaya devam edilmiş, diğerleri ise evlerde ve camilerde kutlanılır olmuştur.

Günümüzde de mevlidler evlerde ve camilerde okunmaya devam etmektedir. Mevlidler halk için manevi anlamda son derece önemli bir yeredirler. Halk üzücü bir olay yaşadığında veya bir sıkıntıdan kurtulduğunda ya da kutlayacağı büyüklükte bir şey yaşadığında mevlidler okutmakta ve bu mevlidlerde ikramlarda bulunmaya devam etmektedir. Mevlid okunan bazı durumları şöyle örneklendirebiliriz;

24. BEBEK MEVLİDİ

Genellikle bir bebek dünyaya geldikten 40 gün sonra yapılmaktadır. Eş dost davet edilir. Mevlid ve Kur'an'dan ayetler okunur. Çocuğun kırk günlük olmasının beklenmesinin amacı biyolojik olarak çocuğun bir anda çok fazla kişiyle temasa dayanıklı hale gelmesinin beklenmesi, alerjik reaksiyonlar gösterebilme veya henüz dış dünyada olduğunu algılayamama gibi problemlerin yaşanabilme ihtimalinin önüne geçmek içindir. Bebek mevlidlerinde ikramlarda da bulunmaktadır. Mevlid masası olarak bir masa hazırlanır ve gelecek misafirler için süslenir. Bu masanın olmazsa olmazı lohusa şerbetidir. Loğusa şerbeti hazırlanışı da kolay bir içecektir. Yapımı için; su, şeker, lohusa şekeri ve zencefil yeterli malzemelerdir.

Masada ikram olarak genellikle ev baklavası, kurabiyeler, şekerler, pasta ve lokmalar tercih edilir. Günümüzde ise bu günlerin hafızalarda daha kalıcı olması için buzdolabı magnetleri, ev süsleri ya da küçük şişelerde süslü kolonyalar da dağıtılmaktadır. Mevlide gelen misafirler de genellikle hediye olarak; bebekler için takım kıyafetler, çocukların rahat giyebileceği şık ve tatlı ürünler, örgü yelek ve patikler, bebek battaniyesi, bebek eldiveni, bebek şapkası ya da altın da getirmektedirler.

25. SÜNNET MEVLİDİ

Öncelikle sunnet yatağı süslemekle başlanır. Sunnet töreninden birkaç gün önce yakın akraba ve komşularla birlikte yapılır. Günümüzde süsleme marketlerinden alınan süslerle kolaylıkla hazırlanabileceği gibi klasik şekilde olmasını isteyenler de çeyizlerindeki bohçalarını ve rengarenk tülbentleri kullanarak da gerçekleştirebilmektedirler.

Eş, dost, istenen herkes mevlide sözlü veya davetiye ile davet edilir. Genellikle sunnet mevlidleri için öğle saati uygun görülmektedir. Belirlenen saat geldiğinde Kur'an okumayı bilen kadınlar varsa onlar

veya mevlidin yapılacağı yere çağırılan hoca Kur'an'dan ayetler ve Mevlid-i Şerif okumaya başlar. Mevlid bitiminde ikramlık olarak neler hazırlanmışsa gelen konuklara onlar ikram edilir ve böylece sunnet mevlidi de bitirilmiş olur.

26. SÜNNET RİTÜELİ

Uzun yıllar Osmanlı İmparatorluğuna başkentlik yapmış Edirne'de Sunnet Törenleri adeta bir bayram havasında geçmektedir. Özellikle Şehzadelerin sunnet törenlerinde halktan binlerce çocuğun da sunnet edildiği "Sur'i Hümayun" adı verilen düğünler daha geniş bir toplumu da ilgilendirdiği için daha coşkulu kutlamalara sahne olmaktadır. Edirne yöresinde erkek çocuklarının sunnet yaşı 5-12 arasında değişmektedir. Bu süre içinde sunnetine karar verilen çocuğun yanında horoz kesilir, kanından alınır sürülür. Düğünden bir gün önce de tepsi içine hazırlanan kına, üzerine mumlar dikilerek, düğünlerde olduğu gibi büyük sofalarda gezdirilir ve sunnetçocuklarının önüne getirilir. Kına, sunnet çocuklarının parmak uçlarına yakılır. Avucunun ortasına konan bir parça kınanın üstüne annelerin yapıştırdığı para ile birlikte eller sarılır ve sabaha dek kalır. Sabahleyin mahallenin en düşkün, en yoksul hanımı sunnet çocuklarının ellerindeki sargıları hayır dua ile açarak paraları alır. Düğün günü çocuklar, mahalleli, diğer erkek ve kız çocukları faytonlara bindirilerek, "Alay" denilen bu grup neşe içinde tur atarlar. Bu arada evde mevlit okunur. Lokma, şeker, şerbet dağıtılır ve ikindiye doğru çocuk sunnet edilir. Yataklarında dinlenmeye çekilen çocukları oyalamak için çalgılarla eğlenceler yapılır. Sunnet törenleriyle ilgili bir diğer önemli etkinlik de "Sunnet yatağı"dır. Sunnet çocuğunun ailesi ve akrabaları tarafından getirilen çeşitli hediye ve süslemelerle oluşturulan Sunnet Yatağı, çocuğu eğlendirmenin yanında sosyal ilişkileri de kuvvetlendiren önemli bir araçtır. Akrabalık ve komşuluk kavramlarını en üst düzeye çıkaran sosyal bir olgudur aynı zamanda.

27. ŞÜKÜR MEVLİDLERİ

Yöre halkında mevlide büyük bir sevgi, saygı ve önem vardır. İnsanlar şükür edecekleri bir durum olduğunda örneğin; bir hastalıktan veya kazadan kurtulduklarında ya da yeni bir ev almaları gibi durumlarda bunları onlara nasip eden Allah'a teşekkürlerini sunmak için, aynı zamanda peygamberi de anmak için mevlid ve Kur'an okutmakta ve ikramlarda bulunmaktadır.

28. CENAZE RİTÜELİ

Ölümü düşündüren ön belirtiler; köpek uluması, tavukların huysuzlaşması, baykuş ötmesidir. Yıldız kayması, insanın yıldızının kaydığına inanılarak, o insanın öleceğine yorulur. Rüyada beygir görülmesi halinde de ölüm olacağına inanılır. Hasta bir insanın öleceği zaman yüzü, kulaklarının dipleri ve burnu sararır, dili basılır ve konuşamamaya başlar.

İnsanın öleceği anlaşılınca yanında Kur'an ve ezan okunur, salavat getirilir. Hasta konuşamazsa bile içinden Kur'an ve ezan okunması ile salavat getirilmesini duyduğuna inanılır. Susuz kalmaması için de ıslatılan bir pamukla su verilir. İnanışa göre ölüm öncesinde susuz kalan hastaya ölüm meleği Azrail, "Ben sana su vereyim, sen bana canını ver" dermiş. Hasta susuz kalmazsa Azrail can almak için başka insanlara gidirmiş. Kişi öleceği zaman kesik kesik nefes alır, en son üç kez derin derin nefes alır, tavana bakar ve ölür. Ölüm gerçekleşince ölenin gözleri üç kere sıvazlanır ve kapatılır. Ölenin çocukları veya yakınlarından

uzakta olan varsa gözlerinin kapanmadığına gözü açık gittiğine inanılır, hasreti/bekleyeni var diye düşünülür. Çenesinin altından başı ve iki ayağı birbirine bağlanır. Ölenin üzerindeki elbiseler çıkarılır, taheratlanır, yeni pijama giydirilir, yere yatırılarak üzeri çarşaf veya battaniye ile örtülür, başı kibleye çevirilir. Ölenin karnının şişmemesi için, erkeklerin karnına bıçak, kadınların karnına makas konur. Buna 'rahat döşeğine yatırma'

denir. Ölenin başında en az iki kişi bekler.

Yıkama; ölen kadın ise kadınlar tarafından, erkek ise erkekler tarafından yıkanır. Günümüzde hastanelerde teneşirde, evlerde ise banyoda yıkanırken, eskiden (1970-1980'li yıllara kadar) köy yerlerinde görülmeyecek şekilde kilim veya çarşafı kapalı bir alan oluşturularak ateş yakılır ve kazanlarda ısıtılan su ile yıkanır. Ölenin yıkandığı bu yerde yedi gece ateş veya mum yakılır. Yıkamayı iki kişi yapar. Bir kişi eskiden susak, şimdi ise maşrapa ile su dökerken ikinci kişi yıkar. Ölüye gusül (boy) abdesti aldırılır, baştan ayağa kadar her tarafı yıkanır tekrar gusül (boy) abdesti aldırılarak yıkama işlemi tamamlanır. Artan yıkama suyundan ölenin elbiseleri yıkanır, hasta olan insanların şifa olsun diye bu artan sudan birkaç yudum içtiği olur.

Kefenleme; Ağzına, kulaklarına, parmak aralarına, dirseklerine pamuk konur, beyaz patiskadan yapılmış kefen ile sarılır. Kefen iç çadır ve dış çadır diye iki parçadan oluşur. Mezara indirilirken tutmak için ayakları, beli ve başı patiskadan kesilmiş kuşak ile bağlanır, kefenin üzerine ve tabutun içine çörekotu ve buhur konarak tabut

kapatılır. Ölenin yakınları tarafından, öleni yıkayanlara bir miktar para verilir. Ölmeden önce, insan sağlığında kefenini hazır etmesi halinde her bayram kefene bir kere sarılması gerektiğine inanılır. Bu dünyada paraya çok değer verilmemesi, para için insanları kırmamak için "Kefenin cebi yok" atasözü de yaygın olarak söylenmektedir.

Bir kişi öldüğünde evdeki insanlar tarafından yakında ve uzakta bulunan akraba ve yakınlarına haber verilir. Telefonun köylere kadar girmediği dönemlerde ölenin bir yakını, ölen kişinin komşu köylerde akrabası varsa at ile haber verirken, bugün bu haber verme işlemi telefonla yapılmaktadır. Ölüm olayının o bölgede duyurulması için camilerden sela (sala) verilir. Ölüm gece olduysa ertesi gün öğlen namazından sonra, ölüm öğlen namazından sonra olduysa ikindi namazından sonra gömülür. Ancak ölenin yakınlarından uzakta olan varsa ve define gelecekte, gelinceye kadar beklenilebilmektedir. Çok seyrek de olsa gece fenerle gömüldüğüne de rastlanmıştır.

Tabutun üzerine türbe denen yeşil bir örtü örtülür. Ölen kadın ise; tabutun baş kısmına başörtüsü veya tülbent, genç kız ise, renkli bir elbise koyulur. Ölen tabuttan çıkarılarak kefeni ile gömülür, boşalan tabut camiye götürülür, başka bir cenazede tekrar kullanılır. Kadınlar mezara defin için gitmezler.

Cenaze namazı erkekler tarafından kılınır. Ölen tabutun içinde başı güneye, ayakları kuzeye gelecek şekilde musalla taşına yatırılır. İmam namaza katılanlara döner, namazın nasıl kılınacağını anlatır ve imamın önderliğinde namaz kılınır.

Cenaze namazı sırasında namazı kıldıran hoca üç kez;

-“Rahmetliyi nasıl bilirsiniz?” diye sorar. Orada bulunanlar da,

-“İyi biliriz” der.

Tabuttaki cenazenin mezarlığa götürülmesi esnasında herkes cenazeyi taşımak için birbiriyle yarışır. Daha önce hazırlanmış olan mezarın başına gelinir. Birinci derecedeki yakınları tarafından mezarın içine indirilen beyaz bezle kefenlenmiş durumdaki ölü, yüzü kibleye gelecek şekilde, (Baş Batı, ayaklar Doğuya gelecek gibi) yan yatırılır. Çok hızlı bir şekilde orada bulunanlar tarafından mezar kapatılır. Mezarın üstüne baş kısmından ayak kısmına doğru ibrikle su dökülür ve ibrik mezarın yanında bırakılır. Su temizliği, saflığı, arınmayı ifade eder. Ayrıca mezara su dökülmesi kabir ateşini söndüreceği inancından hareketle de ilgili olarak yapılmaktadır. Hoca tarafından dua okunur ve herkes mezarlıktan ayrılır. Mezarlıktan ayrılırken ölüne yakınlarına tekrar baş sağlığı dileğinde bulunulur ve köy dışından gelenler izin isteyip ayrılırlar.

Ölü camiye veya mezarlığa götürülmek üzere cemaat tarafından evden alınınca geride kalan kadınlar da Kur'an okuyup dua ederler. Bu arada helva pişirilip orada bulunanlara verilir.

Kiremit üzerine yakılan amber kokulu buhur, tütsü yapılarak ölü evinin etrafında dolaştırılır. Evin etrafından geçen insanlar bu kokuyu hissedince o evde cenaze olduğunu anlarlar.

Defin işleminden sonra eskiden ölenin evinde katılımcılara yemek verilir, helva dağıtılabırdı. Bu yemekler komşular tarafından getirilen yemeklerdir. Günümüzde mezarlığın kapısında ayran, pilav ve tatlı/lokum ikramı yapılır. Ölüm olayı gerçekleştikten itibaren komşular ve yakınları tarafından ölenin yakınlarına baş sağlığı dilenir.

Ölenin yaşarken yerine getiremediği namazlarının ve yeminlerinin karşılığı olarak para verilir, buna ıskat denir. Ölenin mezarı ilk defa yarı kırkında ziyaret edilir. Daha sonra kırkında, elli ikisinde ve bayramlarda ziyaretler devam eder.

Ölenin arkasından 7 gece Kuran okunur. Ayrıca yarı kırkında, otuz yedisinde, elli ikisinde, senesinde de okunur. Cuma ve Pazar geceleri de Kur'an okuma geleneği vardır. Ölenin elli ikisinde burnunun direğinin düştüğüne inanılır. Okumalar, ölenin öbür dünyada rahat etmesi için okutulur.

Ölenin eşyaları yıkanıp temizlendikten sonra, istemeleri halinde komşulara verilir, isteyen olmazsa gömülür.

Ölüm bağırarak olursa, o insanın sağlığında ya insan ya da hayvan dövdüğüne, üzerinde insan ve hayvan (canlı) hakkı olduğuna inanılır. Ölenin yüzü nur gibi ve yumuşak olursa günahsız olduğu ve hayırlı bir ölüm olduğuna, yüzü kara ve sert ise günahlarının olduğuna, yazgısının iyi olmadığına inanılır. Ruhun vücudun her yerinde bulunduğu ve ölüm gerçekleştiğinde ağızından çıktığına, Cuma ve Pazar akşamları ruhun evine geldiğine inanılır. Bu nedenle de Cuma ve Pazar akşamları Kur'an okunur, ölenin ruhunun sevinmesi için. Geride kalanların yas tutmaması gerektiği, yas tutulursa günah olacağı, dünyaya nasıl geldiysek öleceğimize de inanmamız gerektiğine inanılır.

Mezarlıklar yerleşim yerinin dışında olur. Ancak yıllar geçtikçe yerleşim yerlerinin genişlemesiyle yerleşim yerlerinin içinde kaldığı olur. Ölenin gömülmesi bitince mezarın her iki başına süngü denilen tahtalar dikilir.

Bir yıl içerisindeki ilk bayramda doğum ve ölüm tarihi, adı soyadının yazılı olduğu mezar taşı dikilir. Bazı mezar taşlarında ölüm hikâyesi, yaşama doymamışlığı, geride kalanların özleminin yer aldığı yazılara da rastlanmaktadır.

29. HİDIRELLEZ RİTÜELİ

Hıdırellez Türk dünyasında kutlanan bir mevsimlik bayramdır. Ruz-ı Hızır (Hızır günü) olarak adlandırılan Hıdırellez günü, Hızır ve İlyas'ın yeryüzünde buluştukları gün olduğu sayılarak kutlanmaktadır. Hıdırellez Miladi takvime göre 6 Mayıs günü, eskiden kullanılan Rumi takvime göre ise 23 Nisan'a gelmektedir. 6 Mayıs'tan başlayıp 4 Kasım'a kadar olan süre Hızır Günleri adıyla yaz mevsimini, 8 Kasım'dan 5 Mayıs'a kadar olan süre ise Kasım Günleri adıyla kış

mevsimini oluşturmaktadır. Bu yüzden 5 Mayıs günü gecesi kış mevsiminin bitip sıcak yaz günlerinin başladığı anlamına gelmektedir. Hıdırellez'in UNESCO'nun 'İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi'ne alınması amacıyla 2010 yılında çalışmalar başlatılmıştır.

Hıdırellez'in kökenine dair farklı fikirler vardır. Bunlardan biri; Hıdırellez'in Mezopotamya ve Anadolu kültürlerine ait olduğu, bir diğeri ise, İslamiyet öncesi Türk kültürüne ait olduğudur.

Hıdırellez kutlamaları genel olarak yeşillik, ağaçlık alanlarda, su kenarlarında, bir türbe ya da yatacin yanında yapılmaktadır. Bu gibi yerlere bu nedenle Hıdırlık denildiği de olur. Hıdırellez'de baharın taze bitkilerini ve taze kuzu eti ya da kuzu çiğeri yeme adeti vardır. Baharın ilk kuzusu yenildiği zaman sağlık ve şifa bulunacağına inanılır. Bugünde kırlardan çiçek veya ot toplayıp onları kaynattıktan sonra suyu içilirse bütün hastalıklara iyi geleceğine, bu su ile kırk gün yıkanılırsa gençleşip güzelleşileceğine inanılır.

Hıdırellez gecesi Hızır'ın geçtiği yerlere bolluk ve bereket getireceğine inanılır ve bu inanç doğrultusunda bazı uygulamalar yapılmaktadır. Yiyecek kaplarının, ambarların ve para keselerinin ağızları açık bırakılır. Ev, bağ-bahçe, araba isteyenler, Hıdırellez gecesi gül ağacının altına istediklerinin küçük bir modelini yaparlarsa Hızır'ın kendilerine yardım edeceğine inanırlar. Aynı zamanda dileklerini kırmızı kurdeleye bağlayıp gül ağacına asarlar. Bir yıl boyunca dileklerinin yerine gelmesini beklerler. Bazı kimseler de ateş yakıp, dilek dilerler. Ondan sonra yaktıkları ateşin üstünden atlarlar.

5 Mayıs'ta akşam ezanı ile birlikte gül dallarına paralar asılır. Böylece, bolluk ve berekete ulaşmak amaçlanır. Asılan paralar 6 Mayıs sabahı erkenden toplanır. Evdeki herkes için yedi fasulye veya yedi nohut ekilir ve gelecek olan musibetlerin bunlara gelmesi dlenir.

5 Mayıs günü (Nişanlılar arsında) oğlan evi, kız evine Hıdırellez Kurbanı, olarak süslenmiş bir koç gönderir. Bu kurban ertesi gün kesilerek birlikte yenir. Yemeğe çağırılanlar, çarşaf, havlu yemeni ve gönüllerinden kopan armağanlar getirirler. Getirilen armağanlar ipler üzerinde sergilenir. Hıdırellez günü, erkenden kalkılıp kapılar açılır. Genç kızlar için hazırlanan sandıklar açılır. Bunun sebebi eve bereket dolması ve genç kızın iyi bir evlilik yapmasıdır.

Hızır ve İlyas, insanları, doğayı, iyiliği ve cömertliği seven, bereketin simgesi olan, kutsallıklarına inanılan dinsel varlıklardır. Kur'an'da Kehf suresi'nde Musa ve bir gencin kıssası anlatılmaktadır. Kehf Suresi'de dahil olmak üzere hiçbir yerde Hızır ismi geçmemektedir ancak çeşitli hadislerde bu şekilde anılmaktadır. Olayın yaşandığı yer için "iki denizin birleştiği yer" denilmektedir. Uzun bir yolculuk yapan Musa ile yanındaki gencin beraberlerinde, yemek için getirdikleri balığın kaçması ile başlayan olay sonrasında, 65.

ayette "Derken kullarımızdan bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, kendisine tarafımızdan bir ilim öğretmiştik." denilerek Hızır olarak atfedilenden bahsedilir.

30. AŞURE RİTÜELİ

Aşure malzeme olarak yöreden yöreye farklılık gösterse de genellikle 15 farklı besin kullanılarak hazırlanan bir çeşit tatlıdır. Daha sonra komşu, akraba, dostlarla paylaşılır. Böylece kırgınlık ve küslüklerin de son bulmasına aracı olmaktadır.

Aşure/Aşura Arapça'da on anlamına gelen "aşara" kelimesinden türemiştir. Kelimenin Sâmi diller arasında ortak bir kelime olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, sözcük (ve gün) Musevilik inancında Büyük Kefaret Günü için kullanılmıştır. Hüseyin bin Ali ve beraberindeki 72 kişi hicri

61'de Muharrem'in onuncu gününde (10 Ekim 680) Kerbelâ'da Yezid'in Ordusu tarafından katledilmiştir. Bunun dışında Aşure Günü'nde gerçekleştiğine inanılan dini açıdan önemli bazı rivayetler bulunmaktadır. Bunlar; Âdem'in işlediği günâhtan sonra tövbesinin kabul edilmesi, İdris'in diri olarak göğe yükseltilmesi, Nuh'un gemisinin tufandan kurtulması, İbrahim'in ateşte yanmaması, Yakup'un oğlu Yusuf'a kavuşması, Eyyub'un hastalıklarının iyileşmesi, Musa'nın Kızıldeniz'dengeçip İsrailoğulları'nı firavun'dan kurtarması, Yunus'un balığın karnından çıkması, İsa'nın doğumu ve ölümden kurtarılıp göğe yükseltilmesidir. Musevilerin de bu günü oruçla geçirdikleri, İslam peygamberi Muhammed bin Abdullah'ın bu günde oruç tutmayı tavsiye ettiği, Yahudilere benzememek açısından orucun Aşure günü ile bir gün öncesi veya bir gün sonrası ilâve edilerek tutulması gerektiğine inanılır.

31. DIŞ BUĞDAYI RİTÜELİ

Diş buğdayı, bebeğin ilk dişini çıkartmasıyla birlikte çeşitli adetlerle birlikte kutlanan bir Türk geleneğidir. Diş buğdayının ortaya çıkışı, bebeğin ilk çıkan dişine buğday sürülmesi ile sağlıklı ve güçlü dişler elde edileceği inancına dayanır. Kökeni çok eskiye dayanan diş buğdayı geleneği, günümüzde daha modernize edilerek kutlanmaya devam etmekte. Geleneğe göre, diş buğdayına çağrılan misafirlerin de güzel ve sağlıklı dişlere sahip olması gerekiyor. Bebeğin çıkan dişini ilk gören kişi, diş buğdayında bebeği baştan ayağa donatıyor ve çeşitli hediyeler verir. Her ne kadar bebeğin dişini ilk gören kişi denilse de bu kişi anne/baba değil, akraba veya arkadaş çevresinden olmalıdır.

Diş buğdayında öncelikle buğdaylı karışım hazırlanır. Buğdaylı karışım ile birlikte misafirlere ikram etmek için pasta, börek, kek vb. atıştırmalıklar da hazırlanabilir. Ailenin ve yakın çevrenin davet edildiği diş buğdayında, bebeğin önüne bir örtü serilir. Bu örtünün üzerine makas, kitap vb. çeşitli meslekleri simgeleyen eşyalar koyulur. Bebek bunlardan ilk hangisini seçerse ileride o mesleği yapacağına inanılır. Diş buğdayında uygulanan ritüellerden bir diğeri ise bebeğin ağızına buğday sürülmesidir. Bu davranışla, bebeğin diğer dişlerinin de hızla çıkacağına inanılır.

32. MUKABELE RİTÜELİ

Mukabele sözlükteki anlamıyla “karşılık verme, karşılıklı bulunma” anlamına gelmektedir. Müslümanlarca kutsal görülen üç aylar ve ramazan aylarında cami, mescid ve evlerde daha çok sabah, öğle, ikindi namazları öncesinde hâfızlar tarafından okunan Kur’an’ı takip etmek suretiyle hatim indirme geleneğine ad olmuş, zamanla hâfızların bu okuyuşları için de aynı terim kullanılmıştır. Bu gelenek Cebrail’in, ramazan aylarında İslam peygamberi Hz. Muhammed’e gelerek karşılıklı o güne kadar indirilmiş ayet ve sureleri karşılıklı okuyup kontrol etmelerine

dayanmaktadır.

Günümüzde Türkiye’de Ramazan mukabeleleri genellikle Ramazan’ın ilk günü başlar arefe günü tamamlanarak duası yapılır bazen de duanın Kadir gecesinde yapıldığı da olur. Mukabeleler günümüzde camilerde, dini yayın yapan radyo ve televizyolarda ya da mahallelerde evlerde toplanılarak yapılmaktadır.

33. KURBAN RİTÜELİ

İslamiyette dini bayramlardan ikincisi olan kurban bayramında maddi durumu iyi olanlar tarafından kurban kesilir ve et alamayacak durumda olan fakir halka etler dağıtılır. İslamiyette kurban geleneği ilk insan Hz. Adem’den itibaren uygulanan bir gelenektir ve çoğu dinde mevcuttur. Hz İbrahim’in, oğlu İsmail’i Allah’a kurban etmek istemesi ve bıçağının üç kere kesmeyip gökyüzünden bir koç indirilerek onun kurban olarak kesilmesi hayvan kurban etme geleneğini getirmiştir. Bu da yine bir ölçüye dayandırılmıştır. Kurban edilecek hayvanlar belirlenmiş ve bunların kaç kişi ile kurban edileceği belirlenmiştir. Kurban edilecek hayvanların kusursuz olması da yine bir ölçüye göredir. Kurban edilecek hayvanın erkek olması istenmiş, şükür ve adak için kesilecek hayvanın ise tercihe bırakılmıştır. Anne ile yavrusunun aynı gün boğazlanmaması emredilmiştir.

İbadetlerde bireysel ve toplum yararı ile izah edilebilir öğelerle Allah’a bağlılığı temsil eden simgesel davranışlar arasında kurban ibadeti de yer alır. Ancak İslamiyette kurban kesme geleneği mali bir ibadet olması yönüyle herkese zorunlu kılınmamıştır. Hatta öyle ki bazı kişilere haram dahi kılınmıştır. Kurban ibadeti, kurban kesmeye gücü yetecek olan bireyler tarafından kesilmesi zorunlu sayılan bir ibadettir.

Böylelikle kurban kesen ile kesemeyen arasında etlerin paylaşımı ile bir yakınlaşma ve kardeşlik bilinci ortaya çıkar. Zira Hz. Muhammed’in eşi Hatice kurban etlerinin hepsini dağıtıp sadece kurbanın ön bacağından birini kendileri için ayırınca Hz. Muhammed eşine hitaben “ya Hatice desene ön kolu dışında bütün kısmı bizim oldu.” sözüyle de paylaşmanın öneminden bahsetmiştir.

34. RAMAZAN

Kur’an’ı Kerim bu ayda indirilmeye başlanmıştır. Ayrıca ayet ve hadislerde bin aydan daha hayırlı olduğu bildirilen Kadir Gecesi de bu ay içerisinde. İslam’ın beş şartından biri olan oruç bu ayda tutulmaktadır. Oruç; imsak vaktine kadar yeme içmenin serbest olduğu daha sonra sabah ezanının okunmaya başlamasıyla yeme içmenin kesildiği ve iftar vakti olan akşam ezanına kadar herhangi bir şeyin yenip içilmediği bir İslam ibadetidir. Genellikle imsak vaktinden önce sahur yapılır. Sahur, oruç tutacak kişilerin imsak vaktinden önce gece yedikleri yemektir. Sahur oruca dayanma gücü verdiği için, sahura kalkmak tercih edilir. Akşam ezanının okunması ile birlikte oruç açılır ve iftar yapılır. İftarlar genellikle eş, dost veya

komşuların bir araya gelerek mümkün olduğunca kalabalık şekilde yapılmaya çalışılır. Ramazan bir paylaşma ayı olduğundan herkes hazırladığı yemekleri bir biri ile paylaşır. Ramazan ayında iftar sofrasında bulunan bazı olmazsa olmaz şeyler de vardır. Örneğin; hurma veya zeytinle oruç açmanın daha sevap olduğu düşünülür.

Bu kanı peygamber zaman zaman böyle yaptığı için oluşmuştur. Ayrıca pastırma gibi mali değeri yüksek yiyecekler de tüm gün aç kalındığından dolayı insanların bir nevi kendilerini ödüllendirmesi

olarak iftar sofralarında yerini alır. Ramazan pidesi de sadece ramazan ayında fırınlarda üretildiği için iftar sofralarının vazgeçilmezlerindedir. Tatlı olarak da güllaç tatlısı ramazan ayıyla özdeşleşmiş olduğundan ve sütlü hafif bir tatlı olduğundan iftar yemeğinin üstüne tercih edilir. Hz. Muhammed'in inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek kılan kişinin geçmiş günahlarının bağışlanacağını bildirdiği ve kendisi de bizzat kılarak ümmeti için sünnet olduğunu gösterdiği teravih namazı sadece bu ayda yapılan bir ibadettir. Teravih namazı; tüm ramazan ayı boyunca her gece kılınan bir namazdır. Mali bir ibadet olarak fitrenin bu ay sonunda ve bayramdan önce verilmesi gerekir. Bu ayda yapılan diğer yardımların da öteki aylara göre daha sevap olduğuna inanılır. Fitre; oruç tutmakla yükümlü olan Müslümanlardan oruç tutamayanların, günümüzde diyanetçe belirlenen günlük bir kişinin aç kalmayacak kadar yiyecek alabileceği ücreti oruç tutamadıkları her gün için toplayarak bir yoksula vermeleridir. Her yıl sevinç ve coşku ile karşılanan ramazan ayında birçok etkinlik de düzenlenmektedir. Bu çerçevede ülkemizde ve İslâm dünyasında ramazana has birçok dinî ve sosyal içerikli gelenek oluşmuştur. Camilerde kandillerin yakılması, minareler arasına mahya kurulması, iftar davetleri, ihtiyaç sahiplerine yardımların artırılması sokaklarda davul çalınıp mâniler söylenerek sahur vaktinin halka duyurulması, ramazan gecelerinde oyun ve eğlencelerin tertiplenmesi, ramazana has yiyeceklerin hazırlanması gibi uygulamalar farklı şekillerde de olsa varlığını sürdürmektedir. Ramazan ayı bitiminin kutlandığı 3 günlük bir bayram ile sona erer. Ramazan bayramının 1. günü güneşin doğmasından yaklaşık 50 dakika geçtikten sonra yalnızca erkekler cemaatle bayram namazı kılar. Ramazan bayramında aile büyükleri ve eş dost ziyaret edilir, aile büyüklerinin elleri öpülür, ziyarete gelenlere genellikle şeker, tatlı ve kahve ve kolonya ikram edilir, çocuklara bayram harçlığı verilir veya mendil hediye edilir. Bayramda çocuklar aileleriyle yaptıkları ziyaretlerin dışında mahallerindeki komşu evlerin kapısını çalarak el öper, bayram harçlığı ve şeker toplar.

EUROPEAN UNION

KULLANILAN KAYNAKLAR

- *ETSO (Edirne Ticaret ve Sanayi Odası) Tanıtım ve Rehber Kitabı 1995*
- *Karabulut, K., & Köksal, Y. (2019). İnanç Turizmi ve Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Ağrı İli Örneği. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 88.*
- *Kaynak, İ. H. (2010). İnanç Turizminin Medeniyetler arası İşbirliğine Etkileri: Türkiye Örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi , 125.*
- *Küçük, M. A., & Silik, C. E. (2018). Hıdırellez Kültünden Dinî Ritüelli Bir Spora: "Kırkpınar Yağlı Güreşleri". Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD) , 83-96.*
- *Usta, K. M. (2005). İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından İznik'in Değerlendirilmesi. Balıkesir.*
- *İslam Ansiklopedisi Web Sitesi- <https://islamansiklopedisi.org.tr>*
- *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Web Sitesi- <https://edirne.ktb.gov.tr>*
- *Kültür portalı Web Sitesi- <https://www.kulturportali.gov.tr>*
- *NTV Web Sitesi- <https://www.ntv.com.tr>*
- *CNN TURK Web sitesi- <https://www.cnnurk.com>*
- *Edirne Diyanet Web Sitesi-<https://edirne.diyamet.gov.tr>*
- *Wikipedia Web Sitesi-<https://tr.wikipedia.org>*

